

Sociální klima a kultura střední školy

Ilona Šandorová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ilona Šandorová**
Osobní číslo: **H138117**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Sociální klima a kultura střední školy**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na objasnění základních principů: sociální klima školy, kultura školy, střední škola, inkluze ve škole, faktory ovlivňující klima ve škole, typy klimatu školy, vztah žáků a pedagogů školy ke klimatu školy, působení klimatu školy na žáky a pedagogy této školy;

- na zjišťování možností ovlivňování a zkoumání klimatu střední školy ve vztahu ke zlepšování kultury školy, využití poznatků o sociálním klimatu a kultuře školy v práci pedagogů ve školách.

Součástí práce bude výzkum formou kvalitativní strategie, půjde o etnografický výzkum s pasportizací vybrané střední školy. Sběr dat se uskuteční metodou foto-hodnocení a data budou kvalitativně analyzována.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÁP, J. **Psychologie výchovy a vyučování**. Praha: Karolinum, 1997.

ČAPEK, R. **Třídní klima a školní klima**. Havlíčkův Brod: Grada publishing a.s., 2010.

FRIEDL, A. **Školské zákony**. Praha: Eurounion, 2005.

HENDL, J. **Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace**. Praha: Portál, 2005.

HORNÁKOVÁ, M. **Kroky k inkluzivní škole**. Ružomberok: Verbum, 2014.

JANOŠKO, P., NESLUŠANOVÁ, S. **Škola s inkluzívnou klímou**. Ružomberok: Verbum, 2014.

PETLÁK, E. **Klíma školy a klíma triedy**. Bratislava: Iris, 2006.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. **Pedagogický slovník**. Praha: Portál, 1995.

ŠVEC, Š a kolektiv. **Metodologie věd o výchově**. Kvantitativně – scientické a kvalitativně – humanitní přístupy v edukačním výzkumu. Brno: Paido, 2009.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Silvia Neslušanová, PhD.

Institut mezioborových studií

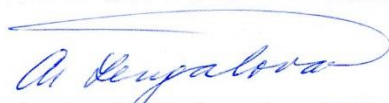
Datum zadání bakalářské práce:

4. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

29. dubna 2016

Ve Zlíně dne 4. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 12.2.2016

Jandorova Helena
.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá možnostmi ovlivňování klimatu střední školy ve vztahu ke kultuře školy. V teoretické části práce jsou vymezeny pojmy jako klima školy, kultura školy a inkluze ve škole, se zaměřením na sociální klima ve školském prostředí. Dále je popsána historie celodenního výchovného systému a současné zájmové vzdělávání.

V praktické části práce je obsažena analýza a popis způsobů vlivu kvality sociálního klimata školy na kulturu školy. Součástí práce je výzkum formou kvalitativní strategie ve vybrané střední škole.

Klíčová slova:

sociální klima školy, kultura školy, klima ve škole, střední škola, ovlivňování, prostředí, žáci, pedagogové

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

The bachelor thesis deals with possibilities of influence on school climate in connection to school culture. The theoretical part defines terms such as school climate, school culture and inclusion at school, with focus on social climate at schools in general. The thesis also presents history of a daylong educational system and contemporary leisure time education.

The practical part contains an analysis and a description of possible ways of influence of quality of social climate on school culture. The thesis contains a qualitative research conducted at a particular school.

Keywords:

social climate of a school, school culture, school climate, high school, influence, school environment, pupils, teachers

Děkuji Mgr. Silvii Neslušanové, PhD., za metodologickou pomoc, odborné vedení a cenné rady při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat vedení zkoumané školy za umožnění výzkumného šetření v dané škole. Dále děkuji informantům za jejich spolupráci během výzkumného šetření.

„Chtěl bych takovou školu, která by byla zcela doopravdy dílnou lidskosti, cvičíc mládež nejen k věděni“

(J. A. Komenský)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 DEFINOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
1.1 KLIMA ŠKOLY.....	11
1.2 KULTURA ŠKOLY	12
1.3 INKLUZE.....	14
2 SOCIÁLNÍ KLIMA ŠKOLY	16
2.1 VYMEZENÍ POJMU SOCIÁLNÍ KLIMA.....	16
2.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ SOCIÁLNÍ KLIMA	16
2.3 RELEVANTNÍ VÝZKUMY SOCIÁLNÍHO KLIMA ŠKOLY	18
3 SOCIÁLNÍ KULTURA ŠKOLY	20
3.1 VYMEZENÍ POJMU SOCIÁLNÍ KULTURA	20
3.2 INKLUZE VE ŠKOLE	20
3.3 INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DLE EU.....	21
4 CELODENNÍ VÝCHOVNÝ SYSTÉM.....	23
4.1 HISTORIE CELODENNÍHO VÝCHOVNÉHO SYSTÉMU.....	23
4.2 J. A. KOMENSKÝ	23
4.3 SOUČASNOST DLE LEGISLATIVY	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	27
5.1 HLAVNÍ VÝZKUMNÝ CÍL	27
5.2 HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA	27
5.3 STRATEGIE VÝZKUMU	27
5.4 VOLBA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	28
5.4.1 Pasport školy	28
5.4.2 Kritéria volby informantů	30
5.5 METODA SBĚRU DAT	31
5.6 METODA ANALÝZY DAT	32
5.7 FÁZE VÝZKUMU.....	32
5.7.1 Organizace výzkumu.....	32
5.7.2 Předvýzkum.....	33
5.7.3 Zahájení výzkumu	34
5.7.4 Realizace sběru dat.....	34
5.7.5 Analýza dat.....	37
5.7.6 Harmonogram výzkumu.....	40
6 INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ZJIŠTĚNÍ.....	41

6.1	PROSTŘEDÍ – POZITIVNÍ KATEGORIE	42
6.2	AKCE ŠKOLY – POZITIVNÍ KATEGORIE	45
6.3	POVINNOSTI ŽÁKŮ A PEDAGOGŮ – POZITIVNÍ KATEGORIE	46
6.4	PROSTŘEDÍ – NEGATIVNÍ KATEGORIE	47
6.5	POVINNOSTI ŽÁKŮ A PEDAGOGŮ – NEGATIVNÍ KATEGORIE.....	48
7	DISKUSE O VÝSLEDČÍCH VÝZKUMU A DOPORUČENÍ	50
	ZÁVĚR	51
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	52
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	54
	SEZNAM TABULEK.....	55
	SEZNAM GRAFŮ	56
	SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

„Tvoříme krásu...“

(SZaŠ Rajhrad, p. o.)

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila na základě mého působení na střední škole. Tato práce je tedy přirozeným vyústěním mého zájmu o problematiku školního klimatu, který se během mého studia oboru sociální pedagogiky prohloubil. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Obě části spolu úzce souvisí a zaměřují se především na sociální klima školy v souvislosti s kulturou školy.

V teoretické části v úvodních kapitolách popisují termíny jako je klima školy, kultura školy a inkluze ve škole. Vymezuji pojem sociální kultura a sociální klima školy. Blíže popisují faktory, které školní klima nejvíce ovlivňují. Dále uvádím některé možné výzkumné metody sociálního klima školy. Věnuji se historii celodenního výchovného systému, který je způsobem výchovného působení, které je realizováno komplexně. Dále popisují současné zájmové vzdělávání dle legislativy.

V praktické části je stanoven hlavní výzkumný cíl *zjistit, analyzovat a popsat způsoby vlivu kvality sociálního klima školy na kulturu školy*. V této práci jsem si pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky zvolila kvalitativní strategii výzkumu a vzhledem k cíli práce jsem použila Etnografický přístup. Jako výzkumný vzorek jsem si zvolila zcela záměrně střední školu s celodenním výchovným systémem. Metodou získávání dat je v mém výzkumu Obsahová analýza dokumentů a technikou sběru dat je Foto-dokumentace. Pro kvalitativní analýzu získaných dat jsem zvolila techniku Otevřené kódování a výsledné kategorie interpretuji technikou Vyložení karet.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V první části této práce definuji základní pojmy: klima školy, kultura školy a inkluze ve škole.

1.1 Klima školy

Pojem klima pochází z řeckého slova, které znamená podnebí. Tak jako i jiné pojmy, pojem klima se nepoužívá jen v tomto jednom významu. V běžném životě a běžné komunikaci občas říkáme „bylo tam příjemné klima“, „klima bylo radostné“, nebo také „klima bylo přímo nesnesitelné“ apod. Pojmem klima se tedy vyjadřujeme o jistém prostředí, o „podnebí“ prostředí. V tomto přeneseném smyslu se i v pedagogice zažily například pojmy: klima školy, klima třídy, nebo klima školního prostředí (Petlák, 2006, s. 15).

Klima školy tvoří nejen fyzické osoby, které jsou jakkoli s danou školou propojeny, pedagogický sbor, žáci (studenti), ředitel, provozní zaměstnanci, rodiče. Ale také do něho patří - sociální vztahy, vzájemná komunikace a prostředí v dané škole. Klima školy můžeme tedy také nazývat jako sociální fungování školy. Může jít prakticky o jakékoliv činitele, které významně ovlivňují žáky, rodiče, kolektiv školy i mezilidské vztahy ve škole.

Každá škola může mít různé klima, které záleží na mnoha činitelích. Například kolik žáků ji navštěvuje, jaké je složení pedagogického sboru, prostředí, ve kterém se škola nachází, jakého je zaměření atd. Při vyslovení pojmu „klima školy“ si může každý z nás vybavit, co vše pod tento pojem patří. Avšak naše představy mohou být rozdílné, tak jak je tomu u mnohých významných autorů, kteří tento pojem definují. Pro ukázkou uvádím definice vybraných autorů:

- Grecmanová (1998, In Čapek, 2010, s. 135) popisuje školní klima jako „specifický projev života, který obsahuje celkovou kvalitu prostředí uvnitř školy s ekologickými, společenskými, sociálními a kulturními dimenzemi“
- Milerski se Šlowerskim (2000, In Petlák, 2006, s. 17) uvádějí, že: „Klima školy je psychosociální činitel ovlivňující kvalitu vzdělávání a výchovy ve škole, který se vztahuje především na vzájemné vztahy mezi učiteli a žáky, mezi učiteli a vedením školy, rodiči žáků, i mezi samotnými žáky. Pro kvalitu vzdělávání

je vhodné klima školy, které vyžaduje připravenost pomoci, náklonosti a smyslu pro bezpečí a také vzájemnou úctu a důvěru“.

- Mareš (2005) se domnívá, že „*klima školy je produktem specifické sociální skupiny, která má společnou historii a do určité míry hodnoty a normy*“ (Čapek, 2010, s. 133).
- Dotka (2009) uvádí, že klima školy se týká způsobu, jakým členové školního společenství vnímají to, co se ve škole děje, a také to, do jaké míry jsou uspokojovány jejich potřeby a pocity, které to v nich vyvolává (Čapek, 2010, s. 134).

Jak vidíme v jednotlivých definicích, některé definice do klimatu nepřímo zahrnují i sociální prostředí. V školském sociálním prostředí, můžeme klima dělit podle různých činitelů, které ovlivňují jak mezilidské vztahy celého kolektivu školy, tak rodiče i žáky, a především studijní výsledky žáků. Petlák (2006) ve své knize uvádí tři typy školského klimatu:

- *sociální klima*, tedy sociální prostředí, které žáka ovlivňuje, kterému se žák více či méně přizpůsobuje a ve kterém žák zažívá interakce s jinými osobami ve škole,
- *mravní klima*, které je důležité pro výchovu mravní osobnosti žáka a je předpokladem pro efektivní studium žáka a vzájemnou spolupráci školy s rodiči žáka,
- *pozitivní klima*, na kterém se podílí celé osazenstvo školy a také rodiče žáka.

Ve své bakalářské práci se zaměřuji především na sociální klima ve školském prostředí (kpt. 2).

1.2 Kultura školy

Při definování pojmu kultura školy nejdříve vymežíme pojem kultura, z jehož významu pojem kultura školy vychází. Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 105) uvádí, že kultura je „*Termín, který má různé významy v jednotlivých sociálních vědách*“

V pedagogické sféře je dle slovníku (tamtéž, s. 105) definován hlavně v těchto dvou významech:

- *kultura komplexně*, kultura jakožto komplex materiálních, především ale nemateriálních výtvorů (poznatků, idejí, hodnot, morálních norem aj.), které lidská civilizace během svého vývoje vytvářela. Toto „kulturní dědictví“ si lidstvo předává z generace na generaci, zejména také prostřednictvím formálního vzdělávání ve školských institucích,
- *kultura parciálně*, kultura ve smyslu sociologickém a kulturně-antropologickém znamená způsoby chování, sdílené normy, hodnoty, tradice, rituály a jiné, jež jsou charakteristické pro určité sociální nebo etnické skupiny.

Kultura školy je pro každou školu významná, jedinečná a spojuje jednotlivé oblasti fungování školy. Jde o fungování školy jako celku, její organizaci a řízení. Je ovlivněna širším prostředím jak vnitřním tak i vnějším, také jak ji vidí veřejnost a jakou má u ní pověst. Mnoho autorů popisujících kulturu školy se inspiroje ve vědních disciplínách, jako jsou management, antropologie a sociologie. Inspirováni managementem jako vnitřní faktory ovlivňující kulturu školy, uvádějí Eger a Čermák (1999) historii školy, její velikost, právní formu, strategie, zaměření, strukturu, formu řízení, učitelský sbor a další zaměstnance, míru setrvačnosti vžité kultury (Pol a kol., 2005, s. 10). Jakubíková (1999) kulturu školy vymezuje jako „souhrn představ, přístupů a hodnot ve škole všeobecně sdílených a relativně dlouhodobě udržovaných“ (Pol a kol., 2005, s. 10). Světlík (1996), který je inspirován antropologií, dělí kulturu školy na stránku nehmatatelnou a hmatatelnou. Nehmatatelná stránka kultury školy zahrnuje uznávané a sdílené hodnoty, normy a vztahy. Hmatatelná stránka má podobu symbolů:

- *verbálních symbolů* - definované cíle, kurikulum, řeč, metafory, příběhy, hrdinové školy,
- *vizuálních symbolů* - vybavení školy a pořádek, artefakty, logo, propagační předměty,
- *symbolů chování* - rituály, ceremonie, proces výuky, funkční procedury, pravidla a řád školy, interakce s mikroprostředím.

(Pol a kol., 2005, s. 12).

V této bakalářské práci se nejvíce blížíme chápání pojmu kultura školy, jak ji popisuje Walterová (2001, In Čapek, 2010, s. 140) „*Kultura školy zahrnuje klima školy, styl vedení lidí, soudržnost při uplatňování společných strategií, pedagogickou koncepci, definování rolí lidí ve škole, mezilidské vztahy, motivující faktory, fyzické prostředí a její image*“.

1.3 Inkluze

Hornáková (2014, s. 7, 11) ve své knize inkluzi vymezuje v širším smyslu jako „*zahrnutí, pojetí*“, které vyjadřuje skupinu lidí bez ohledu na to, jestli mají nějaké postižení, nebo ne. Inkluzivní vzdělávání v užším smyslu znamená „*škola pro všechny*“. Netýká se to jen působení v institucích, ale ve všech úrovních života. Inkluze je postavená na uznání práv nejen ke vzdělání, ale také k aktivnímu životu ve společnosti, která nikomu nesmí být odepřeny. Jde o vytváření rovných příležitostí a možností pro všechny. To však naráží na společenské zvyky (výchovné, vzdělávací, sociální, politické), rituály, představy a v neposlední řadě také na finanční možnosti. Inkluze je zásadní změnou v přístupech a ve formách jak pomoci lidem se znevýhodněním a jak jim rozšířit přístup ke každému zdroji ve společnosti:

- *k fyzickému* – bezbariérový přístup v dopravě, bydlení a ve veřejných budovách, možná dostupnost pomůcek pro mobilitu a komunikaci,
- *k sociálnímu, kulturnímu prostředí* – možnost aktivně se podílet na událostech, které se odehrávají v jejich životním prostředí,
- *k informacím* – v případě potřeby zajistit náhradní formy komunikace, jejich srozumitelnost a čitelnost,
- *k technologiím* – jejich přizpůsobení v komunikačních bariérách, k masmédiím, ke vzdělávání, k justici,
- *k veřejným službám, zaměstnání, ke sportu a rekreaci, také i k volbám a náboženským úkonům* (Hornáková, 2014, s. 16).

Podle Hájkové, Strnadové (2010, s. 13) je inkluze charakteristikou takové kulturní společnosti, na jejímž životě se podílejí všichni bez rozdílu. Slowík (2007, In Bartoňová, Vítková, 2010, s. 169) popisuje inkluzi jako nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení. Bartoňová, Vítková (tamtéž s. 169) vymezují inkluzi v postoji a přístupu následovně:

- *inkluzivní postoj*, který spočívá v přesvědčení, že všichni lidé jsou si rovni v důstojnosti a právech,
- *inkluzivní přístup*, který znamená zapojení osob s postižením do všech činností, kterých se účastní lidé bez postižení. Pouze tam, kde je to nutné nastupuje adekvátní pomoc a podpora.

Inkluzivní školu Hornáková (2014, s. 16) označuje jako jednu ze součástí celého procesu inkluze: „*Má však zásadní význam pro vzdělávání a formování postojů jak u dětí, tak i u jejich rodičů. Má také vliv na kulturu a veřejný názor. Škola je prostředím z hlediska prosazení inkluze velice důležité*“. Inkluze dává naději, že si škola více začne všimnout individuálních specifik životních situací dětí a bude je přijímat s jejich možnostmi a hledat cesty, jak zvýšit jejich realizaci a podpořit kompetence učitelů. Janoško, Neslušanová (2014, s. 9) ve své knize uvádějí, že inkluze ve výchově a vzdělávání je odborníky charakterizována jako proces, ve kterém škola nahlíží na každého žáka individuálně. Na žákovu odlišnost není nahlíženo jako na negativní, nebo rušivý faktor ve vzdělávání, ale jako na pozitivní hodnotu. Každý žák je podporován v sebeurčení a je mu umožněno projevit se tak, aby to bylo v souladu s jeho potřebami a individuálními možnostmi.

V pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 88) si můžeme v souvislosti s inkluzí vyhledat pojem: „*Integrované vzdělávání - přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol. Cílem je poskytnout i žákům s těžkými a trvalými zdravotními postiženími společnou zkušenost s jejich zdravými vrstevníky, a přitom respektovat jejich specifické potřeby*“

2 SOCIÁLNÍ KLIMA ŠKOLY

2.1 Vymezení pojmu sociální klima

Sociální klima označuje dlouhodobé účinky kvality sociálního prostředí na lidi a jejich pohodu. Krátkodobě se sociální klima projevuje také v sociální atmosféře. V souvislosti s atmosférou se jedná o krátkodobý jev, podmíněný danou situací, mění se během vyučovacího dne, či vyučovací hodiny. Můžeme také říci, že atmosféra je charakteristika krátkodobého působení sociálního prostředí na jeho subjekty, nebo organizaci, v němž se dlouhodobě projevuje sociální klima (Linhartová, 2001, s. 21).

Sociální klima celé školy je klíčovým faktorem, který hraje v pedagogické interakci důležitou roli. Tvůrci sociálního klimatu školy jsou její žáci, školní třídy, jednotliví vyučující, celý učitelský sbor, vedení školy a další její personál. Sociální klima školy je pozadím pro utváření sociálního klimatu třídy a učitelského sboru. Také ho významně ovlivňuje celospolečenské klima.

Sociální klima učitelského sboru utvářejí jak jednotliví učitelé, tak i její vedení. Ovlivňuje ho sestava učitelů i osobnostní zvláštnosti ředitele školy. Toto klima je žáky určitým způsobem vnímáno a následně se odráží na chování žáků k pedagogickým pracovníkům školy (Linhartová, 2001, s. 28-30).

Sociální klima školní třídy utvářejí žáci a učitelé společně tím, jak na sebe navzájem působí. Pedagogická interakce ve školní třídě má svou atmosféru, své zvláštní ovzduší a sociálně psychologické klima (tamtéž s. 20).

Podle Mareše (2005, In Petlák, 2006, s. 53) „*Na sociální klima třídy také působí i klima školy a sociální klima učitelského kolektivu*“. Petlák (tamtéž, s. 53) ve své knize jako sociální klima třídy označuje „*sociálně – psychologické jevy*“ (interakci, komunikaci, jejich subjektivní a sdílené vnímání a hodnocení) dlouhodobě typické pro danou třídu a daného učitele i několik měsíců, nebo let.

2.2 Faktory ovlivňující sociální klima

Klima je určitý jev, ale i proces dané školy zároveň. Proces, protože účastníci školy (učitelé, žáci i ostatní personál školy) jsou neustále ve vzájemných kontaktech, které

ovlivňují jejich chování. Hlavní vliv na chování a projevy účastníků školy má *sociální prostředí*, ve kterém žijí, které je ovlivňuje a kterému se více či méně přizpůsobují (Petlák, 2006, s. 52). Podle Linhartové (2001, s. 20) klima školy ovlivňuje prostředí, tedy školní prostředí. Termín prostředí má široký rozsah a netýká se jen aspektů sociálně-psychologických. Do školního prostředí řadíme tyto aspekty:

- *architektonické* – celkové řešení učeben, úroveň jejich vybavení, možnost měnit jejich tvar, velikost a rozmístění nábytku,
- *hygienické* – osvětlení, vytápění, větrání,
- *ergonomické* – vhodnost školního nábytku, uspořádání pracovních míst učitelů a žáků, rozmístění ovládacích a sdělovacích prvků v učebnách,
- *akustické* – úroveň šumu a hluku, dozvuk, odraz zvuku.

Petlák (2006, s. 53) uvádí vzhledem k různým typům a stupňům škol, různým žákům a učitelům osm typů sociálního klima:

- *podle stupně školy* – klima v mateřské škole, ve třídě základní školy, až po vysokou školu,
- *podle typu školy* – klima ve třídě základní školy, gymnázia, střední školy, učiliště,
- *podle převládající vyučující povahy* – klima třídy s klasickou, humanistickou a alternativní výukou,
- *podle osobnosti žáků* – klima třídy s převahou dobrých, slabších žáků, s integrovanými žáky,
- *podle osobnosti učitelů* – klima třídy, ve které vyučuje začátečník, zkušený učitel, podle inovativní výuky, podle soustředění učitele na pozornost, vědomosti žáků a další,
- *podle povahy vyučujících předmětů* – například klima třídy na hodině tělesné výchovy, nebo matematiky,
- *podle prostředí, ve kterém se vyučuje* – klima třídy v klasické učebně, chemické laboratoři, po dobu exkurze a další,
- *podle druhu komunikace se žáky* – klima třídy při přímé komunikaci s učitelem, při výuce s multimediální technikou.

2.3 Relevantní výzkumy sociálního klima školy

Čapek (2010, s. 135) ve své knize píše, že školní klima můžeme měřit a dozvídat se o něm především z výpovědí účastníků. Jako možné výzkumné metody klima školy uvádí rozhovor, dotazník, pozorování, nebo projektivní techniky. Dle Petláka (2006, s. 52) klima školy mohou zkoumat nadřazené školské orgány, samotné vedení školy, ale také ho mohou pozorovat i hodnotit rodiče. K výzkumu je možné přistupovat z více hledisek, podle toho, co bude předmětem výzkumu. Můžeme využívat kvantitativní metody (dotazníky, posuzovací škály) nebo kvalitativní metody (rozhovor, pozorování, a další). Možná je i kombinace obou metod.

Níže uvádím některé výzkumné metody podle Petláka (tamtéž, s. 76-78), které nejsou výzkumně náročné, kterými si učitelé a žáci mohou na základě výzkumu utvořit představu například o vzájemném působení, nebo o úrovni jejich práce. Pomocí těchto metod je také možné zjistit, jaké je klima školy nebo třídy a na základě zjištění je možné usilovat o optimalizaci klima.

- *Nestrukturované pozorování*
- *Strukturované pozorování*
- *Rozhovor*
- *Dotazník*
- *Samo hodnocení školy*
- *Samo hodnocení kvality školy podle EFQM (Evropské nadace pro manažerství kvality)*
- *Benchmarking*
- *SWOT analýza*
- *Paretův diagram*
- *Metoda „5 - krát proč“*
- *Technika „rybí kosti“*

V poměrně rozsáhlé přehledové studii autorka Andersonová (1982, In Ježek, 2005, s. 34) říká, že výzkum zabývající se klimatem školy čerpal hlavně z těchto tří pramenů: *podnikatelského kontextu, kontextu terciálního školství a kontextu klimatu školní třídy.*

Mareš (2003, tamtéž, s. 35-36) rozlišuje kořeny výzkumů sociálního klimatu školy na sedm možných pramenů (přehled v tabulce 1).

Tabulka 1 – Předpokládané kořeny výzkumů sociálního klimatu školy

Označení přístupu	Teoretický pohled na školu	Typičtí představitelé	Klíčové pojmy	Používané metody	Poznámka
metaforický	škola jako organizace vyznačující se specifickými kvalitami	Halpin Croft (1963) Milles (1969)	„osobnost“ je u jedince totéž, co „klima“ u organizace „zdraví školy jako organizace	rozhovor, dotazník	<i>Klima otevřené, nebo uzavřené. Zdravá organizace přežívá ve svém prostředí i aktivně zvládá náročné úkoly a dále se rozvíjí.</i>
školní efektivita	škola jako socializační instituce produkuje žáky určitých kvalit	Creemers (1994), Stringfield (1994)	plán činnosti školy, kurikulum, kvalita výuky, čas, příležitost, pravidla, socializace, výkony, postoje	výkonové testy, postojové dotazníky, inspekční zprávy	
ekonomický	škola jako výrobní podnik	Averch, Carroll, Donaldson a další (1974)	vstupy, výstupy, finanční, personální a materiální zdroje, technologické postupy, náklady, čas	ekonomické metody, zejména analýza dat o vykazovaných prozvozu školy	<i>Příliš se nediskutuje o tom, kdo je vlastně „zákazníkem“. Intuitivně se předpokládá, že u mladších žáků jsou jimi rodiče, u starších studenti sami.</i>
organizačně psychologický	škola jako fungující organizace	Anderson (1970), Anderson, Tissier (1973)	cíle organizace, organizační vztahy, kontrola a řízení, motivování, formální a neformální struktury	metody čerpající z psychologie práce a organizace, zejména pozorování, rozhovory, dotazníky	<i>Zde dochází k překrývání s výzkumy opírajícími se o pojem „kultura školy“. Přitom nejde vždy o promyšlené navazování.</i>
sociologický	škola jako kulturní systém sociálních vztahů	Brookover, Erickson (1969), Reavis (1979)	sociální systém, sociální vztahy, milieu, hodnoty, normy, očekávání, hodnocení	sociologické metody, zejména pozorování, rozhovory, dotazníky, sociometrie	
sociálně ekologický	škola jako ucelený ekologický systém fungující v určitém prostředí	Barker (1965), Mooos (1974, 1979)	prostředí, sociální vztahy, udržování systému	kombinace klinických a sociálních metod	
sociálně psychologický	škola jako sociální instituce vyvolávající sociálně psychologické a pedagogicky psychologické procesy	řada autorů	vnímání, prožívání, hodnocení, postoje, spolupráce, soutěžení, vyučování, učení, spokojenost	metody sociální psychologie a pedagogické psychologie	

3 SOCIÁLNÍ KULTURA ŠKOLY

3.1 Vymezení pojmu sociální kultura

Poláček a kolektiv (2005, s. 5-6) se ve své publikaci zabývají kulturou školy a to z mnoha pohledů. Zvláštní pozornost věnují několika oblastem: řízení školy, práci škol s vizí a také hlavním aktérům školního života. To vše je zajímavé nejen z hlediska chodu jednotlivých oblastí a školy jako celku, ale zvláště v souvislosti s tím, jaké kulturní projevy můžeme v jednotlivých oblastech chodu školy nalézt a co vypovídají o kultuře školy jako takové.

„Má se tedy za to, že kultura školy se projevuje ve specifických formách komunikace, v realizaci jednotlivých personálních činností, ve způsobech rozhodování vedení školy, ve shodném náhledu lidí ve škole na dění uvnitř školy“ (Pol a kol., 2005, s. 10).

3.2 Inkluze ve škole

„Pojetí inkluzivního vzdělávání se různí a jeho realizace na školách je odlišná. Vždy však představuje výzvu stávajícímu vzdělávacímu systému, tradičním formám výuky a zejména pedagogické a psychologické připravenosti učitele“ (Bartoňová, Vítková, 2010, s. 11).

Na prostředí školy a její přístup k inkluzi žáků se speciálními vzdělávacími potřebami můžeme nahlížet z několika úhlů, můžeme zvažovat hlediska organizační, materiální, personální a filozofická. Booth (2002), Ainscow (2008) dělí faktory, které ovlivňují inkluzivní prostředí školy do tří oblastí: *inkluzivní politiky, kultury a praxe* (Bartoňová, Vítková, 2010, s. 18). Podle Williamse (2009) nejdůležitější oblastí je budování inkluzivní kultury školy. Jde především o vytváření spolupracující a vstřícné atmosféry, ve které je každý úplným členem komunity a jeho příspěvek je nezbytný pro celkový úspěch školy (Bartoňová, Vítková, 2010, s. 18). Z výzkumu Pančochy a Vaňurové (2010) vyplývá, že jsou vzájemně jednotlivé oblasti provázané a při vytváření inkluzivního prostředí nelze zaměřit pozornost pouze na některé z nich (Bartoňová, Vítková, 2010, s. 18).

Podle Hájkové a Strnadové (2010, s. 91) se ukazuje, že rozvoj inkluzivního vzdělávání v systému českého školství a posílení inkluzivity každého jednotlivého vzdělávacího zařízení komplexně, je třeba koordinovat na úrovni Ministerstva školství, mládeže

a tělovýchovy, plánovat a strategicky zavádět změny a proinkluzivní opatření ve spolupráci s ostatními řídicími orgány státní správy v těchto oblastech:

- *samotných strategických dokumentů pro oblast vzdělávání*
- *obecně závazných právních norem z oblasti školské legislativy*
- *praxe institucionalizovaného preprimárního vzdělávání*
- *praxe základního, sekundárního a terciárního vzdělávání*
- *pregraduální přípravy a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků*
- *diagnostiky a poradenství*
- *inkluzivně orientovaného výzkumu*
- *metodické koncepce a evaluace*
- *medializace a propagace inkluzivního vzdělávání směrem k veřejnosti*

3.3 Inkluzivní vzdělávání dle EU

Při rozvoji inkluzivního vzdělávání vycházejí země Evropské unie z přesvědčení, že vzdělání je základním lidským právem, definováno ve „*Všeobecné deklaraci lidských práv*“ (1948). Dále země Evropské unie vycházejí z práv dítěte definovaných v mezinárodní konvenci občanských, politických, ekonomických, sociálních a kulturních práv dětí v „*Úmluvě o právech dítěte*“ (1989). Současná koncepce inkluze vychází také z přijetí „*Prohlášení ze Salamanky*“ (1994), v němž bylo také oficiálně deklarováno právo na inkluzivní vzdělávání, dále z „*Úmluvy o právech osob s postižením*“ (2006), (Kratochvílová, 2013, s. 13).

Inkluzivní vzdělávání v České republice se v posledních letech z úrovně mezinárodních deklarací a národní legislativy postupně zabydluje v každodenní školní praxi. Velký vliv na tento trend mají legislativní opatření, aktivity řady neziskových organizací a měnící se postoje pedagogů ke vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (Bartoňová, Vítková, 2010, s. 16). Ve vzdělávací politice České republiky koncem prvního a počátkem druhého desetiletí 21. století bylo ústředním cílem zajistit rovný přístup všech osob ke vzdělávacím příležitostem. Dokument vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy „*Národní akční plán inkluzivního vzdělávání*“ (2010) vysvětluje inkluzivní vzdělávání a inkluzi následovně:

- *inkluzivní vzdělávání* - je rozvoj kultury směrem k sociální soudržnosti,

- *inkluze* – je uspořádání běžné školy takovým způsobem, který může nabídnout vyučování a studium všem žákům a studentům rovnocenně s ohledem na jejich individuální rozdíly a s respektem jejich aktuálních vzdělávacích potřeb. Na druhu speciálních potřeb a výsledcích výkonů žáků nezáleží (Hájková, Strnadová, 2010, s. 90).

V České republice můžeme pozorovat postupný rozvoj inkluzivního vzdělávání v praktické rovině teprve v několika posledních letech. „*I přes kurikulární reformu se ve skutečnosti do České republiky až dosud nepodařilo přenést obecně sdílené zkušenosti původních zemí Evropské unie, které obdobným procesem otevírání škol hlavního vzdělávacího proudu příslušníkům minorit, zdravotně postiženým, sociálně znevýhodněným a dalším skupinám žáků prošly na konci minulého století*“. Česká republika je stále zemí, která vyčleňuje vysoké procento žáků a studentů z hlavního vzdělávacího proudu škol do speciálních a specializovaných institucí (Hájková, Strnadová, 2010, s. 90).

4 CELODENNÍ VÝCHOVNÝ SYSTÉM

Celodenní výchovný systém je způsob výchovného působení, které je realizováno komplexně. Tuto myšlenku rozpracoval již v roce 1970 Rudolf Opata ve své publikaci s názvem „*Celodenní výchovný systém*“.

4.1 Historie celodenního výchovného systému

Historie začíná u výchovy žáků k volnému času a sahá až do doby před naším letopočtem. Již Aristoteles (384-322 př. n. l.) ve své knize „*Politika*“ zdůvodňuje nutnost výchovy pro využití volného času. Průkopníkem celodenního výchovného systému v Čechách je J. A. Komenský, kterému se blíže věnuji v následující podkapitole (4.2). Zde uvádím přehled některých vybraných významných dat ve vývoji celodenního výchovného systému.

- 1651 vypracoval J. A. Komenský koncepci „*školy vševědné*“, která je ve své podstatě školou s charakteristickými rysy celodenního výchovného systému. Jde o přípravu na vyučování ve škole, výchovu mimo vyučování a jiné.
- 1919 byla založena „*Volná socialistická škola práce*“ na Kladně, která vděčila za svůj vznik revoluční situaci v témže roce. Četné zájmové kroužky vedly rodiče žáků a svým zaměřením přispívaly k mimotřídnímu zaměstnání, kterého se žáci účastnili.
- 1948 školským zákonem byly *převedeny družiny mládeže do pravomoci školství*. Došlo k významnému kroku, kterým družiny mládeže, které dosud stály mimo školskou soustavu, se staly její součástí.
- 1960 školským zákonem z 15. prosince *byla právně zakotvena v naší školské soustavě existence škol s celodenní péčí*. Současně byl zaveden název pro mimotřídní zařízení pro žáky 6 – 9 ročníků základní školy „*Školní kluby*“.
- 1965 vydány „*Směrnice o zřízení, organizaci a výchovně vzdělávací činnosti školních družin a školních klubů*“ (Opata, 1970, s. 75-77).

4.2 J. A. Komenský

„*J. A. Komenský dospěl ve svém pedagogickém myšlení, opřeném o bohatou praxi k poznání, že škola zajišťující pouze vyučování nemůže splnit výchovu harmonicky*

rozvinutého člověka“ (Opata, 1970, s. 15). Významný český myslitel, filozof a spisovatel J. A. Komenský (1592-1670), byl průkopníkem celodenního výchovného systému na území Československa. Znovu a znovu se musíme sklánět před dílem tohoto lidského génia, který je považován za zakladatele moderní pedagogiky. Byl přínosem pro teorii i praxi celodenního výchovného systému. Již v době velkého vzepětí renesanční společnosti si uvědomoval nutnost vytvářet model takové školy, která by připravovala nejen pro práci, ale také na pohyb ve společnosti a na trávení volného času. Jeho koncepce „Školy vševědné“ je tedy odpovědí na požadavky doby, a také odpovědí, která mířila ve svých cílech do dalekého budoucna (tamtéž s. 73).

Komenský předešel o několik století zařízení školních družin a klubů, také škol, která zajišťovala celodenní výchovný systém. Tato zařízení ve 20. století usilovala o vytvoření optimálních podmínek pro přípravu žáků na vyučování. Komenský promýšlel také časový režim své školy a došel k následujícímu modelu. Po snídani a po obědě měla být věnována nejméně hodina na procházky a hovory. Dále stanovil, aby ve středu a v sobotu bylo volno, kterého by žáci využívali k soukromým věcem nebo odpočinku. Velký pedagog domýšlel i psychologicko-hygienické aspekty své koncepce, která obsahovala v podstatě základní požadavky kladené na moderní školu s celodenním výchovným systémem (tamtéž, s. 16-18).

4.3 Současnost dle legislativy

V současnosti v České republice legislativa pojem celodenního výchovného systému nevynezuje. Stávající legislativa popisuje zájmové vzdělávání, především tedy Školský zákon – zákon č. 472/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Vymezuje v § 111 zájmové vzdělávání, jako „vzdělávání, které poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků“. Účastníky zájmového vzdělávání jsou děti, žáci a studenti. Účastníky mohou být také pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků, popřípadě další fyzické osoby (Sborník zákonů, 2011, s. 243).

Zájmové vzdělávání realizované ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech podle vyhlášky č. 74/2005 Sb. lze uskutečňovat zejména těmito formami:

- příležitostnou výchovnou, vzdělávací, zájmovou a tematickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,
- pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností,
- táborovou činností a další činností spojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,
- osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby a vedení k prevenci sociálně patologických jevů,
- individuální prací, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů,
- využitím otevřené nabídky spontánních činností (tamtéž s. 348).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

5.1 Hlavní výzkumný cíl

Hlavním výzkumným cílem mé závěrečné práce bylo zjistit, analyzovat a popsat způsoby vlivu kvality sociálního klima školy na kulturu školy.

5.2 Hlavní výzkumná otázka

Jakým způsobem může ovlivňovat kvalita sociálního klima školy kulturu školy?

5.3 Strategie výzkumu

V této práci jsem si pro zodpovězení výzkumné otázky zvolila **kvalitativní strategii výzkumu**, ve které jako hlavní výhodu vidím v získávání dat v přirozeném prostředí vybrané střední školy a také to, že sběr a analýza dat mohou probíhat současně. Švaříček, Sedřová a kol. (2007, s. 28) se ve své knize zmiňují, že „*Kvalitativní výzkum je někdy kritizován za to, že je neobjektivní, nezobecnitelný a podobně. Když však dodržíme určitá pravidla, můžeme v pedagogice objevit nové, statisticky neviděné jevy, které zásadním způsobem ovlivňují výchovně-vzdělávací procesy*“.

Sběr a analýza dat probíhaly v delším časovém intervalu, řádově několika měsíců. Proto bylo důležité založení výzkumného deníku (Ukázka výzkumného deníku příloha 1), do kterého jsem si zapisovala časové údaje a potřebné poznámky. Aktéři výzkumu (dále jen informanti), které jsem si zvolila z řad pedagogů a studentů, zaznamenávali formou fotografií dané poznatky, které utváří klima a kulturu na jejich škole.

Vzhledem k cíli práce jsem použila **Etnografický přístup**, důvodem mé volby byla možnost získání celistvého obrazu vybrané střední školy. Popis skupiny jako celku nejlépe získáme studiem jejích částí a vztahů uvnitř jí. Zvolila jsem způsob, který Hendl (2005, s. 117-121) popisuje jako výzkum „*Který se provádí s cílem získat holistický obraz určité skupiny, instituce nebo společnosti. Lze ho charakterizovat třemi znaky: delší setrvání ve skupině, pružný plán výzkumu, etnografické psaní. Uplatňuje se etnografický pohled na vymezenou sociální jednotku, nebo izolovanou skupinu lidí. Může se jednat*

o etnografii školy, která je zaměřená na sociální jednotku nebo procesy uvnitř malé skupiny, ale přesto usiluje o holistický pohled a kontextuální faktory“.

5.4 Volba výzkumného souboru

Jako výzkumný soubor pro mou kvalitativní strategii výzkumu jsem **záměrně zvolila** střední zahradnickou školu v jihomoravském městě Rajhrad, s nynějším názvem „Střední zahradnická škola Rajhrad, příspěvková organizace“, ve které probíhá jak výuka teoretická tak i praktická a škola má k dispozici také domov mládeže. K této škole dále patří zahrada o rozloze pěti hektarů, kde se nachází skleníky, okrasná část, sad a vinohrad. Důležité pro mou volbu bylo, že jsem mohla zkoumat jednotlivé části teorie, praxe a domova mládeže uceleně v areálu jedné školy.

5.4.1 Pasport školy

Škola zahájila výuku dne 1. září 1950 pod názvem: Podniková základní odborná škola zelinářská. Tato škola začala působit v budově bývalého Moravského zemského sirotčince, který byl postaven v roce 1905. Po ukončení druhé světové války byla budova využívána jako domov pro jugoslávské a bulharské učně.

V roce 1952 mění škola název a jmenuje se Základní odborná škola zahradnická. Na začátku školního roku 1954 – 55 škola opět mění název a žáci v této době nastupují do Učňovské školy zemědělské. Současně s učebním oborem je ve škole otevřena v roce 1961 Střední zemědělská technická škola s oborem zahradnickým. Šlo o nástavbové studium pro absolventy tříletých zahradnických učebních oborů. Toto nástavbové studium mělo 270 absolventů do roku 1971.

V září 1963 nese škola název Zemědělské odborné učiliště s oborem zahradnickým. Škola se v roce 1971 slučuje se Střední zemědělskou technickou školou v Brně – Bohunicích. Po šesti letech se škola znovu rozděluje a vedle učebního oboru zahradník se otevírá Střední škola pro pracující se zaměřením na zahradnictví.

V září 1979 zřizuje v Rajhradě ministerstvo zemědělství Střední odborné učiliště zemědělské s oborem zahradnickým. Od února 1992 se otevírá denní nástavbové studium

pro obor zahradnictví se zaměřením na květinářství, sadovnictví, krajinářskou tvorbu, vazbu a aranžování květin.

Po celou dobu výuky na škole mohli žáci využívat možnosti ubytování na domově mládeže, který je součástí školy a nachází se ve druhém patře budovy. Od zahájení výuky na škole do roku 1963 byli všichni žáci povinni ubytovat se na domově, toto bylo podmínkou k přijetí ke studiu. První tři roky byli na školu přijímáni chlapci, takže šlo pouze o chlapecký internát. Později jsou přijímány jen dívky a internát se mění na dívčí. O deset let později jsou přijímáni žáci obou pohlaví a v té době se domov mládeže rozšiřuje o nové pokoje pro chlapce v suterénu školy.

V současnosti je rajhradská škola největší zahradnickou školou v Jihomoravském kraji a významnou střední zahradnickou školou v České republice, jejímž zřizovatelem je Jihomoravský kraj. Nynější školské zařízení vzniklo sloučením dvou pracovišť a nabízí absolventům základních škol dvouleté až čtyřleté obory vzdělání zahradník, zahradnictví, ekologie a životní prostředí a obor nástavbového studia. Vzdělávací programy, které se nyní ve škole učí, na sebe navazují, a tak žáci mají možnost si vybrat z široké a přitom ucelené nabídky této školy. Velkou výhodou této široké nabídky je její prostupnost, což znamená, že žáci mohou v průběhu studia snadněji měnit zvolený obor vzdělání tak, jak to odpovídá vývoji jejich potřeb a schopností. Škola poskytuje také i veřejnosti širokou nabídku vzdělávacích a jiných zahradnických služeb. Škola úzce spolupracuje se zahradnickými školami v rámci celé Evropské unie, zúčastňuje se pravidelně evropského šampionátu mladých zahradníků a je také účastníkem několika evropských projektů. Pro zkvalitnění odborného růstu žáků byla založena v areálu školy na základě výzvy Světové organizace růžařských společností Národní kolekce růží, ve které je nashromážděno dvě stě českých odrůd.

Škola má celkem 56 zaměstnanců, z toho je 40 pedagogických pracovníků. Učitelů teoretické a praktické výuky je celkem 35 a na domově mládeže jsou 3 vychovatelé. K pedagogickému kolektivu patří také 2 asistentky pedagoga pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami. Důležitou součástí jsou i nepedagogičtí pracovníci, hospodářští a provozní zaměstnanci, kterých je celkem 16. Na škole pracuje výchovná poradkyně, která má svoji funkci spojenou i s funkcí metodičky prevence. Je vypracován minimální preventivní program k řešení patologických jevů.

Na této škole studuje celkem 334 žáků, z toho 102 ve čtyřletém oboru zahradnictví, 115 v tříletém oboru zahradník, 80 ve čtyřletém oboru ekologie a životní prostředí

a 37 na nástavbovém studiu oboru zahradník. Ve školní jídelně se stravuje 184 žáků a ubytovaných na domově mládeže je 68.

Teoretická výuka probíhá ve dvou budovách školy, ve kterých je umístěno 16 učeben, z toho pět učeben odborných, počítačové učebny, chemicko-biologická laboratoř a ateliéry pro výuku floristiky. Všechny kmenové i odborné učebny jsou vybaveny audiovizuální, didaktickou a výpočetní technikou. V obou budovách je bezdrátový internet s počítačovým zasíťením celé školy. Pro žáky je k dispozici kopírovací centrum, studovna a knihovna. Školní budovy jsou umístěny v areálu školní zahrady. V rámci areálu školy se nachází venkovní hřiště pro sportovní míčové hry, které mohou žáci využívat i ve svém volném čase.

Odborný výcvik a praktická výuka probíhá celoročně v odborných učebnách s výukovými skleníky přímo v areálu školy. Výuka ve vlastních prostorách školního Rozária a přilehlých pracovních pozemcích je doplněna poznáváním reálných podmínek zahradnického oboru na individuálních odborných praxích. Nedílnou součástí výuky jsou odborné exkurze do produkčních podniků, návštěvy zahradnických výstav a podobně. Areál školy je využíván jak k výuce odborného výcviku a praxe, tak i k oddychu. Celá zahrada je rozdělena na části, které jsou zaměřeny na jednotlivá odvětví zahradnictví.

Domov mládeže je kompletně zrekonstruován, ubytování je ve dvou a třílůžkových pokojích, které jsou vybaveny moderním nábytkem. Pro ubytované žáky je zajištěno celodenní stravování v moderní jídelně s vlastní kuchyní. V domově mládeže je žákům k dispozici kuchyňka. Součástí ubytování je výchovně vzdělávací činnost, která vede k plnohodnotnému využívání volného času formou zájmových činností a aktivit jako jsou sportovní, vazačský a rukodělný kroužek, využití knihovny a studovny. Součástí domova mládeže je vazačský ateliér, klubovna s televizí a moderně vybavená posilovna.¹

5.4.2 Kritéria volby informantů

Jako účastníky výzkumného souboru jsem si zvolila žáky a pedagogy zkoumané střední školy, kteří se přímo účastní dění na dané škole. Kritériem pro volbu informantů byla možnost průzkumu všech tří částí současně, a to teorie, praxe i domova mládeže. Volba

¹ Informace popsané v pasportu školy jsou čerpány z webových stránek dané školy.

informantů byla záměrná z řad učitelů teoretické a praktické výuky, asistentů pedagoga a vychovatelů na domově mládeže. Informanti mezi žáky byli zvoleni, tak aby tvořili heterogenní skupinu, která byla složena z různých oborů a ročníků studia.

Informanti byli záměrně zvoleni až po návštěvě a zhlédnutí obou částí výuky teorie a praxe. Třetí část domov mládeže, ve kterém pracuji jako vychovatelka, jsem velmi dobře znala. Kritérium, které jsem si určila, bylo po dvou informantech z každé části, celkem tedy šest. Po mém oslovení bylo všech šest informantů ochotno se do výzkumu zapojit. Dodatečně jsem počet informantů rozšířila na sedm a využila možnosti zapojit do výzkumu také jednu ze dvou asistentek pedagoga, která na této škole působí. Informanty z řad pedagogických pracovníků jsem osobně znala a kritériem pro mě bylo zastoupení obou pohlaví z řad pedagogických pracovníků. Osloven byl jeden muž a tři ženy. Z řad žáků jsem volila žáky s nízkou absencí, z různých oborů a ročníků studia. Osloven byl jeden žák a dvě žákyně. Na domově mládeže jsem oslovila vychovatelku (informant číslo 1) a žákyni prvního ročníku oboru zahradnictví (informant číslo 2). V praktické výuce učitele odborného výcviku (informant číslo 3) a žáka druhého ročníku oboru zahradník (informant číslo 4). Ve výuce teorie jsem oslovila učitelku teoretických předmětů (informant číslo 5). Dále asistentku pedagoga, která má na starosti žáka druhého ročníku oboru ekologie (informant číslo 6) a žákyni nástavbového studia prvního ročníku oboru zahradnictví (informant číslo 7). Informant číslo 4, který byl osloven v praktické výuce, byl po fázi předvýzkumu nahrazen žákyní stejného ročníku z důvodu jeho dlouhodobé nemoci a po vzájemné dohodě odstoupil od výzkumu.

5.5 Metoda sběru dat

Metodou získávání dat v mém výzkumu je **Obsahová analýza dokumentů**. Analýza dokumentů patří k standartní aktivitě v kvalitativním výzkumu. „*Všechno napsané, nebo prostě zaznamenané, může být podrobena analýze z různých hledisek. V dokumentech se projevují osobní nebo skupinové vědomé nebo nevědomé postoje, hodnoty a ideje. Otevírají nám přístup k informacím, které by se jiným způsobem těžko získaly*“ (Hendl, 2005, s. 132). Při sběru dat v kvalitativním výzkumu můžeme využívat techniku pro pořízení audiozáznamů, videozáznamů, nebo fotografií. **Foto-dokumentace** je jednou z technik, kterou jsem si zvolila pro získávání a sběr dat v mém výzkumu. Při volbě sběru dat Foto-dokumentací mě ovlivnily hlavní výhody u fotografií, kterými jsou jejich

rychlost, komplexnost a spolehlivost. Dále to, že v současnosti jsou digitální fotoaparáty a multifunkční zařízení typu mobilních telefonů, techniky možná nejpoužívanější. Většina lidí je dnes zvyklá mít mobilní telefon položený na stole, nebo ho má ve své blízkosti prakticky neustále.

5.6 Metoda analýzy dat

V mém výzkumu jsem pro **kvalitativní analýzu** získaných dat zvolila **Techniku otevřeného kódování**, podle autorů Švaříčka, Sed'ové a kolektivu (2007, s. 211) „*Kódování obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje*“. V analýze dat šlo o zkoumání a analýzu textu, popisky zvolených informantů. Analyzovány byly texty, popisky informantů pod jednotlivými fotografiemi. Hledání propojení mezi textem a výzkumnou otázkou. Dále šlo o výklad zkoumaných jevů (sociální klima a kultura) dané střední školy očima samotných informantů.

Otevřené kódování je prvním stupněm analýzy dat. Výzkumník v otevřeném kódování podle Hendla (2005, s. 247) „*provádí otevřené kódování prvním průchodem daty*“. Otevřeným kódováním odhaluje výzkumník v datech určitá témata, která lokalizuje a značí si je. Tato témata jsou nejdříve na nízké úrovni abstrakce. Mají vztah k položeným výzkumným otázkám, k přečtené literatuře, k pojmům používaným účastníky. Jde o nové myšlenky, které vznikají, tím jak výzkumník proniká k textu. V této fázi vzniká seznam témat, který výzkumník postupně třídí a organizuje, kombinuje a doplňuje v další analýze.

5.7 Fáze výzkumu

5.7.1 Organizace výzkumu

Před výzkumem jsem si nejdříve připravila pracovní pomůcky. Založila jsem si deník výzkumníka pro potřebné záznamy a připravila osobní počítač pro elektronické ukládání dat. Před zahájením výzkumu jsem oslovila ředitele zvolené střední školy a informovala ho o průběhu a okolnostech výzkumu (březen 2015). Souhlas s výzkumem byl ústní,

bez podpisu formuláře, protože znám ředitele školy osobně a jsem jejím zaměstnancem. Ředitel souhlasil s průběhem výzkumu ve škole a s použitím fotografií pro výzkumné účely v mé bakalářské práci. Po získání souhlasu a dohodnutí termínu výzkumu s ředitelem školy, jsem vstoupila do školy a seznámila se blíže s prostředím jednotlivých částí školy, s teoretickým a praktickým vyučováním, které jsem také později zvolila jako místo pro výkon mé odborné praxe. Třetí částí bylo prostředí domova mládeže, ve kterém pracuji.

Postupně jsem osobně oslovila zvolené informanty a navrhla termín první schůzky. Všechny informanty jsem požádala o jejich telefonické kontakty. Před první schůzkou jsem jednotlivé informanty telefonicky kontaktovala a jejich účast si potvrdila. Na první společné schůzce (duben 2015) všech sedm informantů souhlasilo s jejich účastí na výzkumu. Byli seznámeni se souhlasem ředitele s výzkumem ve škole. Dále byli všichni podrobně informováni o průběhu a časovém plánu jednotlivých fází výzkumu. Dohodli jsme si další termín schůzky na příští měsíc. Na závěr byli informanti ujištěni o dodržení etických zásad při výzkumu:

- *svoboda odmítnutí*: všem informantům bylo oznámeno, že mohou kdykoli svoji účast na výzkumu ukončit,
- *anonymita*: všechna data získaná od informantů budou uváděna anonymně pod kódy a jejich data nebudou žádným způsobem zneužita.

5.7.2 Předvýzkum

Na druhé společné schůzce s informanty (duben 2015) jsem zahájila předvýzkum v délce jednoho měsíce. Všechny sedm informantů bylo podrobně seznámeno s mými požadavky a každému z nich bylo přiděleno pořadové číslo 1 – 7. Všichni byli dotázáni, zda mají potřebnou techniku pro získávání dat. Informant č. 3 používal digitální fotoaparát a ostatní mobilní telefon. Zaznamenávali formou fotografií dění na jednotlivých úsecích školy dle jejich uvážení, v libovolnou dobu a časovém intervalu. Jednotlivé fotografie očíslovali a připojili k nim krátký text, co je na daném okamžiku zaujalo a proč ho zaznamenali. Požadované minimum fotografií bylo pět a maximum deset. Po ukončení předvýzkumu jednotliví informanti osobně odevzdali svoje fotografie s popisky v elektronické podobě na předem určeném místě a ve stanovenou dobu, nebo zaslali emailem. Získaná data byla anonymně uložena do mého osobního počítače a roztříděna dle měsíce odevzdání,

jednotlivých zkoumaných částí a pořadových čísel 1 – 7. Ukázka organizace sběru dat této bakalářské práce je v Příloze 2 (Ukázka organizace sběru dat).

Po fázi předvýzkumu jsem se rozhodla pro zúžení počtu fotografií na čtyři až sedm každý měsíc od každého informanta. Pro mé rozhodnutí bylo klíčové, že v předvýzkumu odevzdali informanti v průměru 6 fotografií na každého z nich. Také se osvědčil nejvíce způsob řazení dat podle informanta číslo 1: dvě fotografie s popisky na formát velikosti A4. Všech sedm informantů bylo požádáno, aby na každou stranu uložili nejvíce dvě fotografie s popisky. Dále byli požádáni o podrobnější rozepsání svých poznámek, popisků u jednotlivých fotografií. Proč je zaznamenali, co je zaujalo, co vidí pozitivního či negativního na dané situaci, co by se podle nich dalo zlepšit nebo změnit. Důvodem mé žádosti o podrobnější popis byla opět fáze předvýzkumu. Mým vzorem byl informant číslo 5, který popsal své fotografie několika větami, což se mně jevilo jako vhodnější pro můj výzkum. Ostatní informanti v předvýzkumu popsali jednotlivé fotografie pouze heslovitě, nebo krátkou větou. U jednotlivých fotografií bylo pouze připsáno co, nebo kdo na nich je, ale chyběly mně tam hlubší pocity informantů. Všechny mé požadavky jsem osobně informantům oznámila na naší třetí schůzce (květen 2015).

5.7.3 Zahájení výzkumu

Samotný výzkum jsem zahájila na předem dohodnuté schůzce s informanty dva měsíce po předvýzkumu (červen 2015). Pro časové rozpětí sběru dat jsem určila dobu šesti měsíců. Tato doba zahrnovala dva měsíce přerušení výzkumu, z důvodu letních prázdnin. Výzkum pokračoval v novém školním roce (září – listopad 2015). Informanti byli požádáni, aby fotografie s popisky pořizovali v měsíčním intervalu, mimo letní prázdniny, celkem tedy čtyřikrát. Po vzájemné dohodě je měli odevzdávat jednou měsíčně v dohodnutou dobu a na předem stanoveném místě, nebo je mohli opět zasílat emailem. Získaná data byla postupně anonymně ukládána do mého osobního počítače.

5.7.4 Realizace sběru dat

Sběr výzkumných dat probíhal: v čase teoretické výuky, v čase praktické výuky a ve volném čase na domově mládeže.

V teoretické výuce - ve třídě během výuky a o přestávkách, ve volném čase žáků před a po výuce, jak v budově školy, tak i mimo ni v areálu školy. Dále probíhal během odborných exkurzí a školních výletů.

V praktické výuce - během výuky v praxi v areálu školy (zahradu, skleníky, učebny), během výuky v praxi mimo areál školy (na smluvních pracovištích), o přestávkách, ve volném čase před a po výuce.

Na domově mládeže - po celou dobu pobytu na domově ve společných prostorách (ve školní jídelně, studovně, klubovně, posilovně) i na jednotlivých pokojích. Během osobního volna ubytovaných žáků, v zájmových kroužcích v rámci školy a domova mládeže, během společných vycházek a výjezdů.

Jak bylo před zahájením výzkumu dohodnuto, informanti měli fotografie s popisky výzkumníkovi odevzdávat postupně: ke konci měsíce června, září, října a listopadu 2015. S uložením dvou fotografií na formát velikosti A4 v elektronické podobě. Na předem stanoveném místě informanti fotografie odevzdali osobně, ve dvou případech je zaslali elektronicky. Pro ukládání a organizování dat jsem využívala svého osobního počítače a dle potřeby jsem s nimi pracovala. Postupně sesbíraná data jsem si řadila podle jednotlivých zkoumaných částí teoretické, praktické výuky a domova mládeže. Dále podle časových intervalů sběru dat, květen, červen, září, říjen a listopad 2015. Samotný výzkum z časového pohledu probíhal následovně.

V červnu 2015 mně šest informantů odevzdalo svoje fotografie s popisky v dohodnutém termínu. V požadovaném formátu je odevzdalo pět informantů. Informant číslo 2 uložil všech pět fotografií s popisky na jednu stránku velikosti A4, což pro mě nebylo moc přehledné. Po uložení jsem tato data musela očíslovat a seřadit tak, aby byla lépe přehledná. Informant číslo 2 byl požádán o uložení dat dle dohodnutého formátu. Všichni stanovený počet fotografií dodrželi, mimo informanta číslo 6, který mně odevzdal pouze tři fotografie a odůvodnil to tím, že ho nic dalšího v tomto období nezaujalo. Informant číslo 4 z důvodu dlouhodobé nemoci žádné fotografie neodevzdal.

V září 2015 informant číslo 4, který byl nahrazen novou žákyní stejného ročníku, odevzdal pouze čtyři fotografie a informant číslo 6 pouze dvě fotografie, ostatní požadovaný počet splnili. Přes mou žádost informanta číslo 2 o lepší uložení dat, mně tento informant stále odevzdával více fotografií na jedné straně formátu A4. V tomto druhém měsíčním

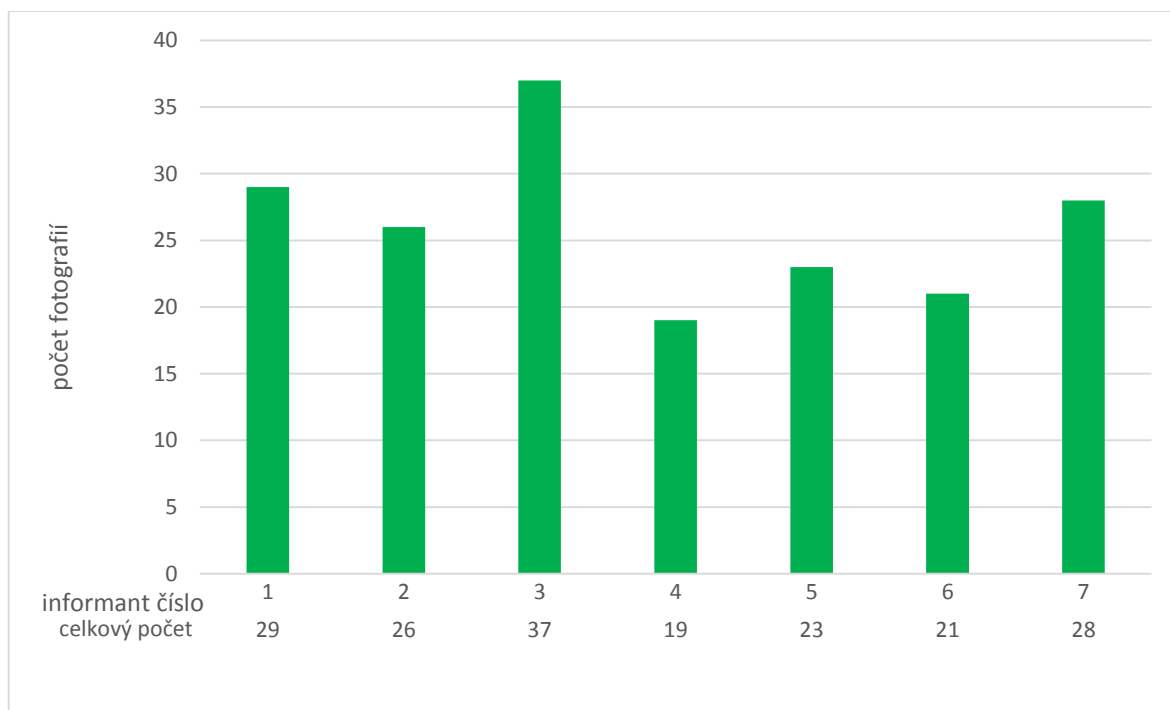
intervalu výzkumu jsem musela informanty upomínat o termín odevzdání. Se zpožděním několika dnů mně všichni informanti svoje fotografie odevzdali.

V říjnu 2015 mně v termínu odevzdal svoje fotografie informant číslo 2, ale opět ve špatném formátu. Dále informant číslo 3, který uvedl, že ho výzkum velice zaujal a odevzdal mně deset fotografií. Informanti číslo 1, 4 a 7 odevzdali svoje fotografie po několika mých žádostech se zpožděním dvou týdnů. Informant číslo 5 s měsíčním zpožděním z důvodu dlouhodobé nemoci.

V listopadu 2015 jsem jednotlivé informanty číslo 1, 4, 5, 6, 7 musela opět upomínat o termín odevzdání. Všechny fotografie mně byly odevzdány až těsně před vánoci v prosinci 2015, kdy už jsem na všechny informanty dost naléhala, že sběr dat v mém výzkumu již chci ukončit. V termínu mně svoje fotografie odevzdali pouze dva informanti, číslo 2 a 3, kteří mně je zaslali elektronicky emailem.

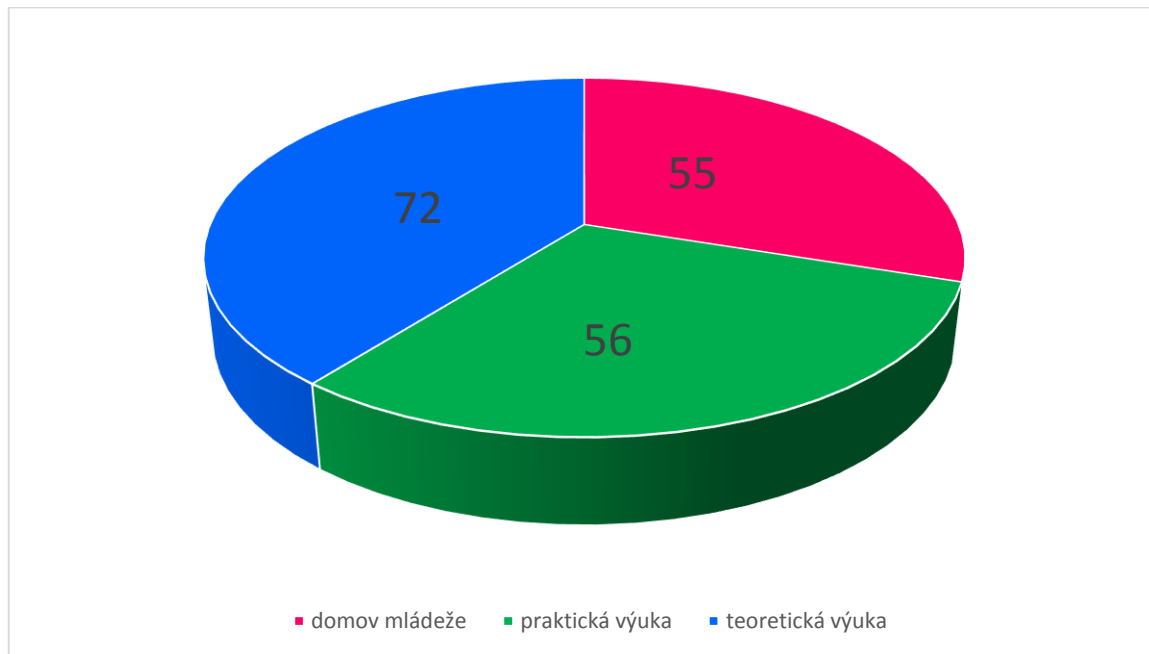
Do grafu 1 jsem znázornila celkový počet odevzdaných fotografií jednotlivých informantů.

Graf 1 Množství odevzdaných fotografií jednotlivých informantů

Do grafu 2 jsem zpracovala údaje o počtu odevzdaných fotografií v jednotlivých částech teoretické výuky, praktické výuky a domova mládeže.

Graf 2 Množství odevzdaných fotografií jednotlivých částí výzkumu

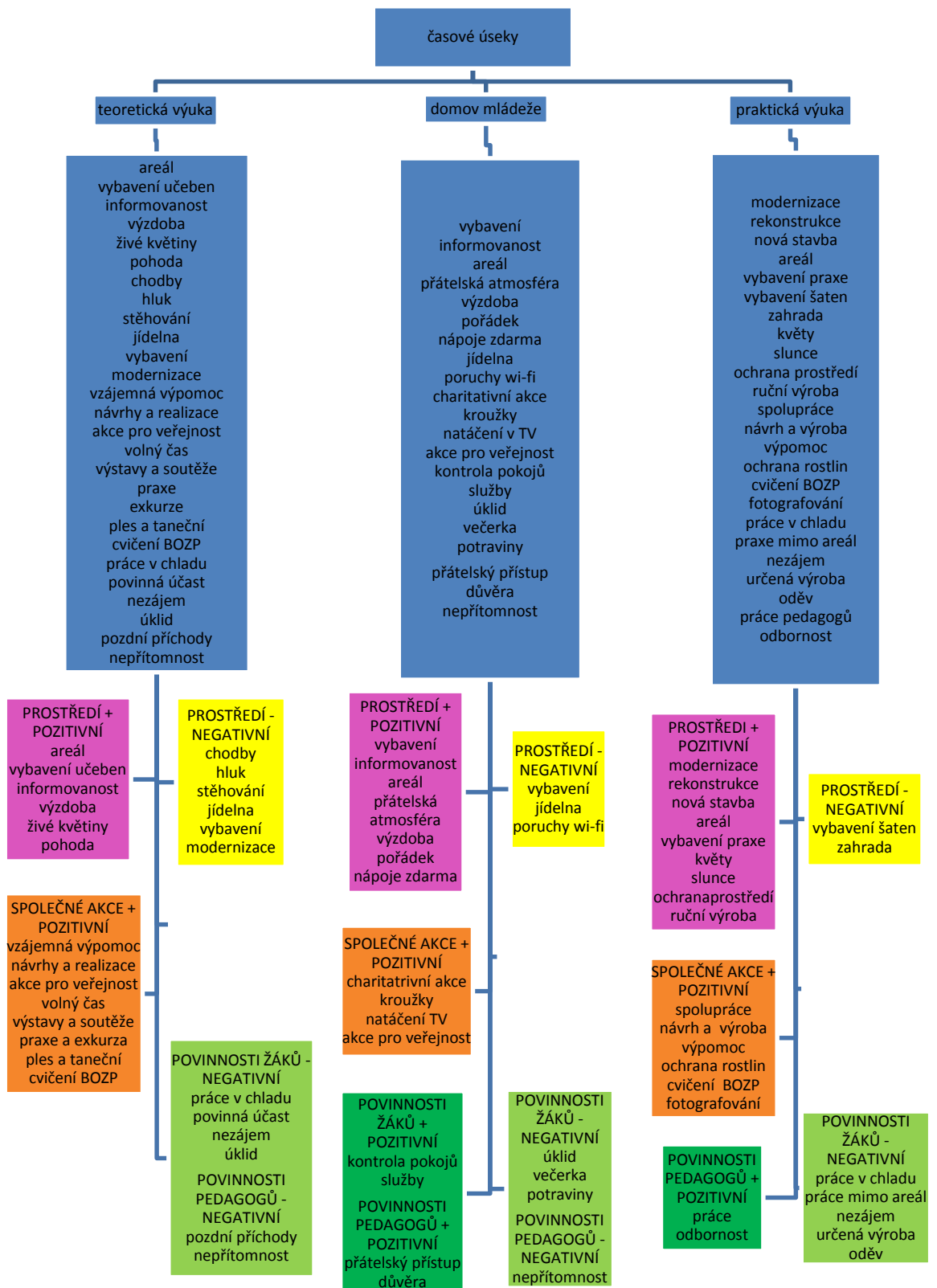
5.7.5 Analýza dat

Pomocí fotografií s popisky jsem od informantů získala okamžitě dostupná, přehledná a detailní potřebná data, která by pomocí samotných poznámek mohli jen obtížně zachytit. Ke každé fotografii připojili krátký popis situace, proč ji zaznamenali a co je na ní zaujalo, jaké jsou jejich názory, pohledy na tuto školu a jak vnímají dění ve škole. Zvolení informanti zaznamenávali procesy uvnitř školy, jaký je život na dané střední škole, pokoušeli se o zachycení každodenního života pedagogů, studentů a personálu. Také prostředí školy, kam patří nejen vnitřní materiální vybavení uvnitř budovy, ale také i venku v areálu školy. Dále informanti sledovali sociální vztahy mezi žáky, pedagogy, provozními zaměstnanci, rodiči a návštěvníky školy při různých akcích školy (výstavy, ples, jarmark a další). Sledovali vzájemnou komunikaci mezi žáky navzájem, pedagogy, zaměstnanci a všemi návštěvníky, tedy celkovou sociální atmosféru školy. Postupně sesbíraná a roztríděná data dle jednotlivých zkoumaných částí a časových intervalů jsem si před analýzou vytiskla na formát velikosti A4.

Postup analýzy dat v mé bakalářské práci probíhal následovně:

- Ve fázi předvýzkumu jsem si všechna data připevnila na nástěnku. Ukázkou nástěnky ve fázi předvýzkumu tvoří Příloha 3 (Nástěnka – předvýzkum).
- Ve výzkumu jsem si pro lepší přehlednost data jednotlivých zkoumaných částí teorie, praxe a domova mládeže připevnila na nástěnku postupně. Ukázkou nástěnky ve fázi výzkumu tvoří Příloha 4 (Nástěnka - výzkum).
- Při čtení textu jsem barevně značila pojmy, které souvisely s výzkumnou otázkou. Ukázkou značení pojmů tvoří Příloha 5 (Ukázkou značení jednotlivých pojmů).
- Nad pojmy jsem přemýšlela, třídila je a přejmenovávala do abstraktnějších pojmů-indikátorů. Z indikátorů jsem tvořila jména a pojmy, které je souhrnně nazývaly. Indikátory jsem zapisovala na prázdný připevněný papír vpravo. Následně vzniklé kategorie jsem psala vlevo. Ukázkou otevřeného kódování textu u jednotlivých fotografií tvoří Příloha 6 (Ukázkou otevřeného kódování textu).
- Každému označenému pojmu jsem přiřadila kód a zapsala si je do výzkumného deníku. Jednotlivé kódy jsem označila začínajícím písmenem měsíce, ve kterém byly fotografie pořízeny, dále číslem informanta a číslem obrázku, například [ŘI204] – Přátelské prostředí. První písmeno „Ř“ udává měsíc, druhé „I“ číslo informanta a třetí „O“ číslo fotografie.
- Podle barevného značení jsem indikátory seskupila do jednotlivých kategorií, které jsou rozděleny podle hodnocení jednotlivých informantů pozitivně a negativně. Zpřehlednění indikátorů a pojmů otevřeného kódování jsem znázornila v grafu 3.

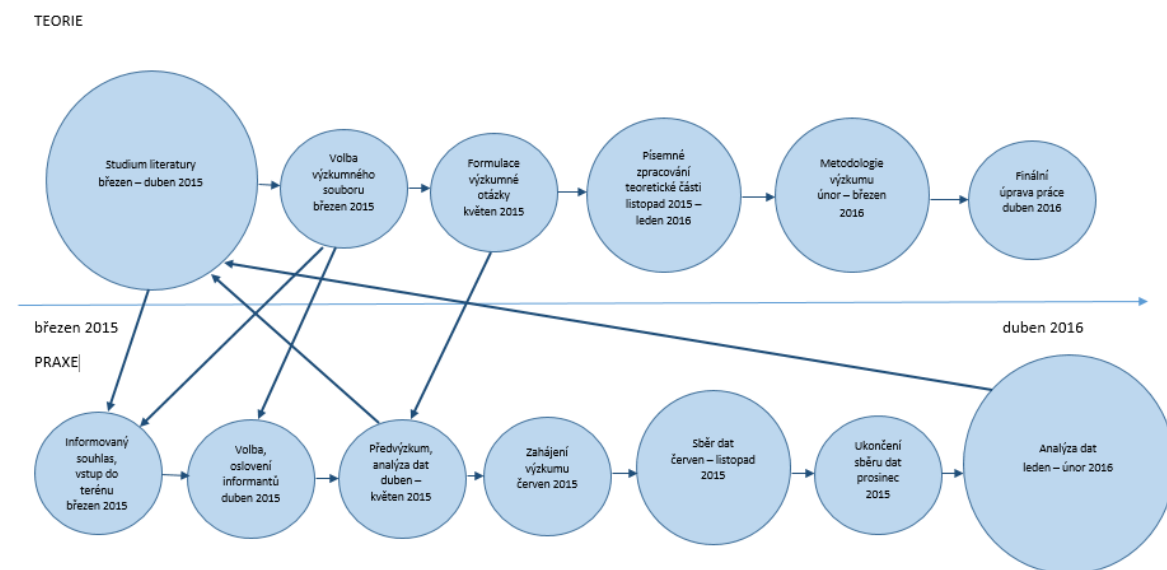
Graf 3 Grafické znázornění otevřeného kódování

5.7.6 Harmonogram výzkumu

Průběh kvalitativní strategie výzkumu jsem znázornila v časové dimenzi teoretické a praktické části výzkumu, které se vzájemně prolínaly a doplňovaly.

Graf 4 Časový harmonogram průběhu výzkumu

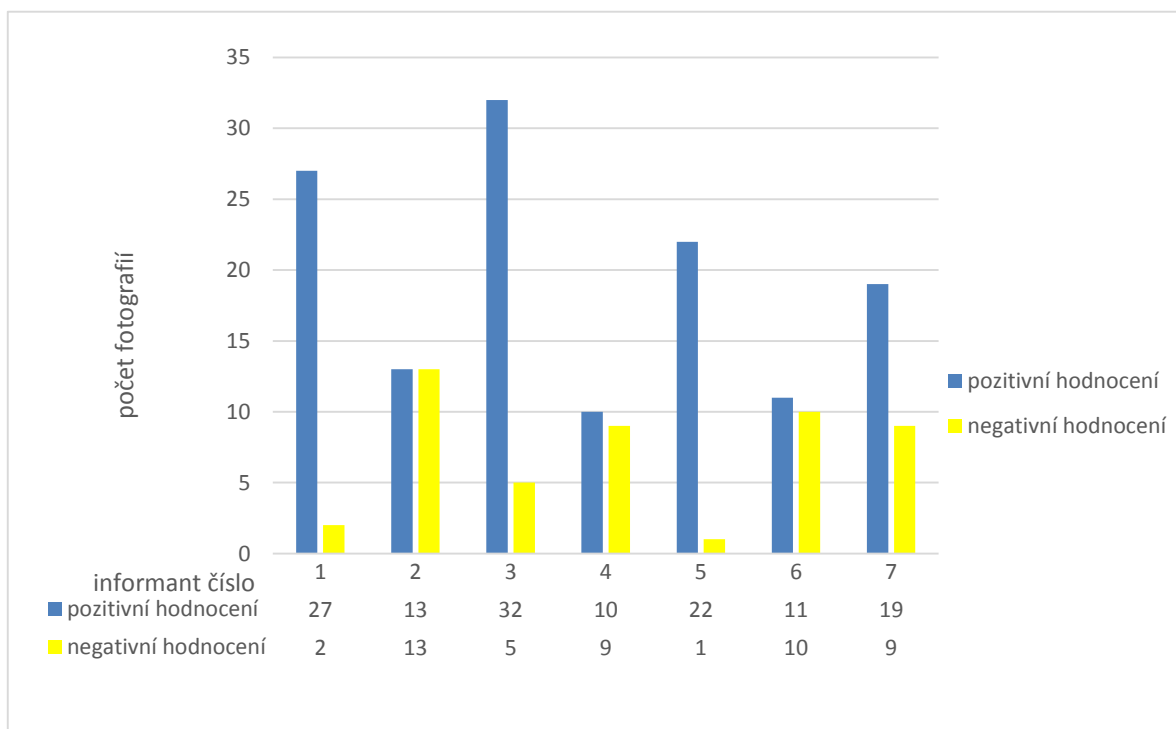
6 INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ZJIŠTĚNÍ

Kategorizaci jsem volila vzhledem k výzkumnému cíli práce. Faktory, které ovlivňují sociální klima a kulturu zkoumané školy informanti dle mého výzkumu hodnotili pozitivně i negativně. Blíže jednotlivé kategorie popisují dle techniky **Vyložení karet**. „*Technika, kterou zde nazýváme technikou vyložení karet, je tou nejjednodušší nadstavbou nad otevřené kódování, jakou si lze představit. Jde zkrátka o to, že výzkumník vezme kategorizovaný seznam kódů, kategorie vzniklé skrze otevřené kódování uspořádá do nějakého obrazce či linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií*“ Švaříček, Sedřová a kolektiv (2007, s. 226).

Analýzou dat už vystoupily částečné výsledky, které jsem zaznamenala a dokumentuji je v grafech 5 a 6. Jedná se o hlavní oblasti pozitivního a negativního hodnocení informantů sociálního klima a kultury školy.

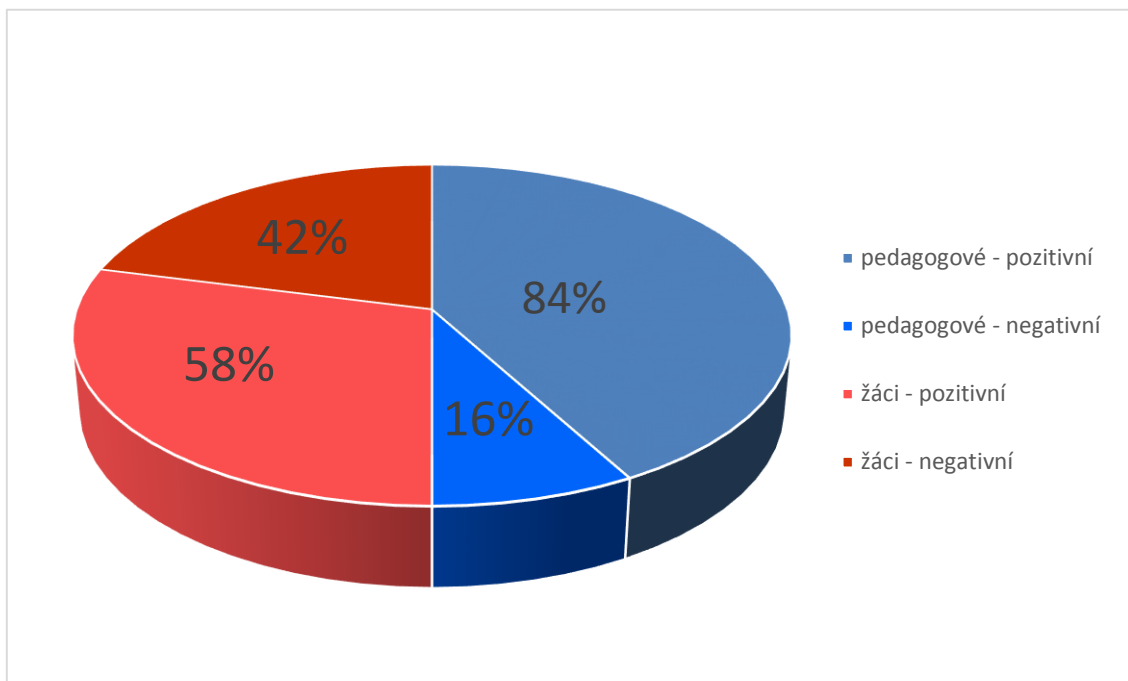
V grafu 5 jsem zpracovala kolik fotografií s pozitivním a kolik s negativním hodnocením jednotliví informanti odevzdali.

Graf 5 Pozitivní a negativní hodnocení

V grafu 6 jsem zpracovala procentuálně kolik fotografií s pozitivním a kolik s negativním hodnocením odevzdali pedagogové a kolik žáci.

Graf 6 Komparace pozitivního a negativního hodnocení aktérů

Další analýzou vzniklo postupně v daných oblastech několik kategorií.

- 1) Prostředí – pozitivní kategorie
- 2) Akce školy – pozitivní kategorie
- 3) Povinnosti žáků a pedagogů – pozitivní kategorie
- 4) Prostředí – negativní kategorie
- 5) Povinnosti žáků a pedagogů – negativní kategorie

6.1 Prostředí – pozitivní kategorie

Ve všech třech zkoumaných částech informanti hodnotili pozitivně školní areál, který obklopuje budovu školy. „*Krásný pohled je na naši školu a její okrasnou zahradu v jakémkoli ročním období*“ [ŘI7O2].

V teoretické výuce - informanti hodnotili pozitivně prostředí školního areálu celkem šestkrát. Pozitivně je hodnocena **okrasná zahrada**, která obklopuje budovu školy. Informanti nejvíce oceňují pohled z okna do okrasné zahrady. „*Strašně se mně líbí, že když*

se podívám z okna, je tam krásná zahrada. Neocenitelné je i to, že je tady tolik druhů a odrůd snad všech rostlin“ [ČI7O1]. Také bylo informanty pozitivně hodnoceno to, že po opuštění budovy nejsou hned na hlavní silnici a mohou areál různě využívat. *„O delší přestávce, volné hodině, nebo po vyučování si může člověk odpočinout na lavičce, nadýchat se čerstvého vzduchu a užít si sluníčka“* [KI5O1]. Při vhodném počasí někteří pedagogové využívají okrasné zahrady k výuce venku na čerstvém vzduchu. Jde především o odborné předměty ekologického, nebo zahradnického zaměření.

V praktické výuce - informanti hodnotili pozitivně prostředí školního areálu celkem třináctkrát. V praktické výuce informanti vidí také hlavní přednost školního areálu **v okrasné zahradě**. Také v tom, že zde mohou vidět různé zahradnické stavby a úpravy. Jde o pergoly s lavičkami, různě vysazené a upravené záhony, trávniky, skalky a rozárium. *„Naše nové stínoviště konifer, je zároveň ukázkou pergoly pro parky a velké zahrady“* [KI3O7]. Dále je pro informanty velkým přínosem možnost seznámit se s různým sortimentem rostlin a něco nového se přiučit. *„Zde je možné poznávání jednotlivých druhů rostlin, žáci si mohou ověřit své získané znalosti“* [ČI3O5].

Na domově mládeže - informanti hodnotili pozitivně prostředí školního areálu celkem pětkrát. Informanti opět hodnotili pozitivně **okrasnou zahradu**. Líbí se jim výhled z pokojů domova mládeže do okrasné zahrady. *„Líbí se mně krásný výhled z pokoje“* [KI2O3]. Pozitivní je pro informanty možnost trávení volného času ve školním areálu, nebo učení venku na čerstvém vzduchu. *„Líbí se mně taková odpoledne, kdy si můžeme vzít deku a jít si sednout do přírody“* [KI2O7]. *„Líbí se mně, že máme možnost chodit se učit ven“* [KI2O4].

Dále informanti hodnotili pozitivně **vybavení školy**.

V teoretické výuce - informanti hodnotili pozitivně vybavení školy celkem čtrnáctkrát. Nejčastěji bylo pozitivně hodnoceno **vybavení učeben**, které jsou nové, čisté, barevně laděné a mají velice dobré multimediální vybavení. *„Líbí se mně učebny – jsou nové, čisté, každá jinak barevně laděná a hlavně poskytují spoustu možností pro pestrou výuku díky velice dobrému multimediálnímu vybavení“* [KI6O2]. Jako pozitivní vidí informanti také odborné vybavení chemické laboratoře. *„Žáci si mohou své teoretické poznatky sami ověřit v laboratoři při cvičení z chemie“* [KI5O4]. Žáci ekologie oceňují vlastní meteorologickou stanici v areálu školy a hmyzí hotel, který během odborné praxe žáci sami vyrobili. *„Hmyzí hotel, který žáci oboru ekologie sami navrhli a vyrobili, vědí co udělat, aby hmyz*

přežil zimu“ [LI3O4]. Jeden informant vidí pozitivně možnost zakoupení potravin v automatu, který je umístěn ve škole.

V praktické výuce - informanti hodnotili pozitivně vybavení školy celkem patnáctkrát. Jako velký přínos pro výuku hodnotili informanti pozitivně **stavbu nových učeben a pracovny**. „*Jsem ráda, tak jako ostatní, že se konečně začala opravovat pracovna s prodejnou i učebnami, které nebyly v nejlepším stavu*“ [ZI4O3]. „*Začíná rekonstrukce odborného výcviku, ale věřím, že konec školního roku už bude v novém*“ [ZI3O6]. Informanti během praktické výuky oceňují popisky odborných názvů u jednotlivých rostlin v okrasné zahradě. „*Popisky rostlin s novými jmenovkami, tak aby žáci kromě názvu znali i nároky pěstování*“ [ČI3O2]. Pozitivně je hodnoceno vybavení sborovny pro praktickou výuku, možnost uvařit si dobrou kávu v novém kávovaru. „*Dobré občerstvení našich učitelů odborného výcviku zlepšuje náladu na pracovišti a tím i výsledky vzdělávání*“ [KI3O6].

Na domově mládeže - informanti hodnotili pozitivně vybavení školy celkem dvacet třikrát. Jako pozitivní vybavení domova mládeže informanti hodnotili **prostory pro volný čas**. Studovnu, klubovnu, vazárnu, kuchyňku a zvláště pozitivně hodnotili posilovnu. „*Úplně nejlepší na domově je snad posilovna, nic mně tam nechybí a můžu si tam zajít kdykoli po škole*“ [ZI7O6]. Informanti také oceňují klavír, který je na domově umístěn. „*Žáci, kteří mají zájem a umí to, si mohou zahrát na klavír. Je příjemné poslouchat po chodbě linoucí se zvuk klavíru*“ [ZI1O3]. Pozitivní prostředí vidí v nově barevně vymalovaných prostorách domova mládeže. „*Je milé a příjemné nastupovat do nového školního roku s krásně barevně a nově vymalovanými prostory domova mládeže. Žáci se cítí mnohem více jako v domácím prostředí*“ [ZI1O1]. „*Ve vychovatelně je také krásně vymalováno a je vidět, že paní vychovatelky jsou v novém prostředí spokojené*“ [ZI1O4]. Informanti pozitivně hodnotili **přátelské prostředí**, které vytváří vychovatelky svým přístupem. „*Libí se mně, že si můžeme popovídat s vychovatelkami, které nás vždy vyslechnou, o našich starostech a radostech*“ [ŘI2O4].

Ve všech třech zkoumaných částech do pozitivního vybavení školy informanti zahrnují spojovací tunel, který spojuje starou a novou budovu školy. Také pozitivně hodnotí **informovanost žáků**, díky informačním nástěnkám, které jsou umístěny po chodbách školy. „*Tak tato nástěnka je největším zdrojem informací*“ [ŘI7O4]. „*Na této nástěnce je přehled společných akcí a vycházek, které se na našem domově podnikají*“ [ŘI1O1]. Dále výzdobu z živých květů v jednotlivých ročních obdobích, kterou žáci vyrobili během výuky ve floristice. „*Málo škol je tak plných květin a barev. Připadá mně, že manuální*

práce s květinami je někdy víc terapií, než vyučováním“ [ZI6O1]. Informanti hodnotí pozitivně vystavené práce žáků z různých floristických soutěží, kterých se škola účastní. Zejména pak to, že se jimi mohou inspirovat pro vlastní tvorbu. *„Jsou zde vystavovány výrobky našich žáků z Brněnské růže. Těmito výrobky se mohu inspirovat ve své tvorbě, což je pro mě zajímavé a užitečné“* [LI7O1]. *„Vidím jiné a zajímavé nápady a inspiroji se“* [LI7O2].

6.2 Akce školy – pozitivní kategorie

Jako pozitivní informanti hodnotili společné akce žáků *„Líbí se mně, že ve spoustě tříd se vytvoří dobrý kolektiv a žáci spolu tráví i volné chvíle po vyučování“* [ZI5O2], žáků a pedagogů, nebo také akce školy pořádané pro rodiče a veřejnost.

V teoretické výuce - informanti hodnotili pozitivně akce školy celkem dvacet sedmkrát. Informanti zde uvedli nejvíce společných akcí, pro žáky, rodiče a veřejnost. Mezi akce pořádané **pro žáky** řadí vánoční akademii, floristické soutěže, odborné exkurze a praxe. Pozitivně hodnotí společně strávený volný čas žáků a pedagogů. *„Žáci po vyučování společně zajdou třeba na zmrzlinu a nezapomenou vzít i paní učitelku třídní“* [ZI5O2]. Informanti oceňují při výuce možnost vlastních návrhů, jejich konzultací a realizací. Několikrát hodnotili jako pozitivní vzájemnou výpomoc mezi žáky. *„Je pěkné vidět, jak si žáci vzájemně radí a pomáhají“* [TI5O1]. Žáci oboru ekologie každoročně pořádají pro základní školu různé zábavně naučné aktivity. Dobrovolníci se zapojili do malby místního vlakového nádraží. Jako pozitivní hodnotili dva informanti požární cvičení, které proběhlo za účasti profesionálních hasičů. *„Mimo cvičné evakuace žáků a všech účastníků školy, přijely i 4 hasičské vozy do našeho areálu“* [KI4O2]. Společenské akce **pro rodiče** jsou taneční, školní a stužkovací ples. *„Líbí se mně školní plesy a hlavně zahajovací polonéza“* [ŘI5O4]. Informanti pozitivně hodnotili také akce školy pořádané **pro veřejnost**. Každoroční vánoční výstavu, jarní jarmark a dny otevřených dveří. *„Líbí se mně, že škola pořádá během roku i několik akcí pro veřejnost“* [KI5O5]. Dvakrát byla pozitivně hodnocena akce k sedmdesátiletému výročí na počest obětem druhé světové války. *„Zajímavá událost, pokládání věnců na počest padlých vojáků“* [KI7O3]. *„ Máme úctu k minulosti u pomníku, který se nachází v areálu naší školy“* [KI3O5].

V praktické výuce - informanti pozitivně hodnotili akce školy celkem desetkrát. Informanti uvedli různé **společné akce žáků a pedagogů**. Focení v areálu zahrady, pomoc pedagogů

při práci i společně trávený čas na odborných praxích ve smluvních podnicích. Dále informanti oceňují, že si mohou některé výsadby a úpravy sami navrhnout a zrealizovat. „*Líbí se mně, že žáci mají prostor k vlastním návrhům a realizaci výsadby záhonů v areálu školy. Vlastní návrh po konzultaci s mistry zrealizují*“ [ŘI4O4]. Při výuce praxe je vidět spolupráce mezi žáky. „*Všichni žáci se společně zapojili do práce a jde jim to, to budou dobří zahradníci*“ [ŘI3O4]. „*Třetáci rádi prvákům jak na to, aby jejich práce byla co nejlepší*“ [ČI3O3].

Na domově mládeže - informanti pozitivně hodnotili akce školy celkem čtrnáctkrát. Informanti nejvíce oceňují akce pořádané **pro žáky ve volném čase** formou volnočasových zájmových kroužků, rukodělného a vazačského. „*Líbí se mně, že ve vazačském kroužku vyrábíme spoustu krásných výrobků*“ [KI2O1], „*...které si můžeme odnést domů, nebo vystavit na svých pokojích*“ [LI2O3]. Pozitivně také informanti hodnotili možnost účastnit se každoročně dvou charitativních akcí a pomoci tak nevidomým. Dále spolupráci s nedalekou základní školou v době adventu „*Každoročně rádi chodíme na vánoční jarmark a vyrábíme dekorace s dětmi*“ [LI1O1]. Pozitivně hodnotili možnost účasti, kterou zajistila škola, při natáčení zábavného televizního pořadu. „*Nejen, že jsme potkali a viděli spoustu známých celebrit, ale mohli jsme se s nimi také vyfotit, což byl skvělý zážitek*“ [ŘI1O3].

6.3 Povinnosti žáků a pedagogů – pozitivní kategorie

Pozitivně hodnotili informanti **povinnosti žáků** pouze v jedné ze tří zkoumaných částí, na domově mládeže.

Na domově mládeže - hodnotili informanti pozitivně povinnosti žáků celkem třikrát. Informanti vidí pozitivně týdenní rozpis služeb ubytovaných žáků na zálivku květin a úklid nádobí a kuchyňky. Také ranní **kontroly úklidu** na jednotlivých pokojích pozitivně hodnotili dva informanti. „*Líbí se mně, že nám paní vychovatelky kontrolují pokoje, nutí nás to udržovat pořádek*“ [ČI2O5], „*Urovnat postele nestačí, paní vychovatelka se dívá i nahoru*“ [ČI1O2].

Dále hodnotili informanti pozitivně **povinnosti pedagogů** ve dvou ze tří zkoumaných částí, v praktické výuce a na domově mládeže.

V *praktické výuce* - hodnotili informanti pozitivně **odbornost pedagogů** při práci celkem dvakrát. „*Pan mistr chystá chvojí na dušičkovou vazbu. Škoda, že fotka nezachytí ten odborný pohyb*“ [ŘI3O9].

Na *domově mládeže* - hodnotili informanti pozitivně **přátelský přístup pedagogů** celkem třikrát. Dva informanti uvedli, že vychovatelkám na domově můžou důvěřovat a působí přátelsky. Jeden informant hodnotil pozitivně, že vychovatelky vždy ochotně poradí. „*Líbí se mně, že je nám vychovatelna pořád otevřená*“ [ŘI2O4], „*Paní vychovatelka nám vždy poradí*“ [ZI2O1].

6.4 Prostředí – negativní kategorie

Negativně hodnotili informanti prostředí ve všech třech zkoumaných částech.

V *teoretické výuce* - hodnotili informanti prostředí negativně celkem devětkrát. Dva uvedli, že se jim nelíbí **časté stěhování** o přestávkách. „*Nelíbí se mně neustálé stěhování ze třídy do třídy*“ [ČI7O3]. Dva hodnotili jako negativní **plné chodby** a hluk. „*Plno hluku a lidí pohybujících se na chodbách, samé strkání a pošťuchování*“ [KI7O5]. Dále hodnotil jeden informant negativně modernizaci staré budovy školy. Ve **vybavení školy** hodnotil jeden informant negativně automaty, kde jsou samé sladkosti. Další špatné vybavení dámských toalet u jídelny. Jeden informant hodnotil negativně umístění plazmových televizorů na chodbách školy. „*Je sice hezké, že máme po škole televize, ale líbily by se mně třeba na pokojích*“ [ŘI7O5]. Jeden informant hodnotil negativně **služby školní jídelny**. „*Nelíbí se mně, jaká jídla se tu vaří, protože nejsou vždy chutná, chápu, že se něco nepovede, ale aby si stěžovala celá škola?*“ [LI7O4].

V *praktické výuce* - hodnotili informanti prostředí negativně celkem třikrát. Dva uvedli jako negativní **neopravené šatny**. „*Doufám, že když už se pustili do oprav, že nám opraví i šatny*“ [ZI4O4]. Jeden informant hodnotil negativně stav části zahrady. „*Ekologové chtěli ekologickou zahrádku a nakonec se o ni vůbec nezajímají*“ [ZI4O2].

Na *domově mládeže* - hodnotili informanti prostředí negativně celkem dvanáctkrát. Informanti hodnotili čtyřikrát negativně **vybavení sociálního zařízení**. Třikrát vybavení koupelen a jednou vybavení toalet. „*Nelíbí se mně, že na toaletách nejdou zavírat dveře*“ [ZI2O2]. Jeden informant hodnotil negativně poruchy Wi-Fi. „*Někdy nám nejede vůbec, nebo se seká*“ [ZI2O5]. Dále hodnotili informanti negativně celkem sedmkrát **služby**

školní jídelny a jídlo, které v ní vaří. „Nelíbí se mně, že si nemůžeme brát z jídelny čaj s sebou“ [KI2O6], „Že k svačině dostáváme jen chleba s máslem“ [ČI2O3], „Že v době vycházek máme pouze studené večere, které se vydávají na vychovatelně“ [LI1O6].

6.5 Povinnosti žáků a pedagogů – negativní kategorie

Negativně hodnotili informanti některé **povinnosti žáků** ve všech třech zkoumaných částech.

V teoretické výuce - hodnotili informanti negativně povinnosti žáků celkem sedmkrát. Informanti hodnotili třikrát negativně na odborných praxích **práci venku**, v chladném a nepříznivém počasí. „Různé přístupy mistrů na praxi, tento nechal studenty pracovat v dešti, dodal jim pláštěnky, ale stejně se jim pracovalo špatně“ [ČI6O1]. Jeden informant hodnotil negativně povinnost úklidu lavic po výuce. Negativně byla jednou hodnocena povinná účast žáků „Tato menšina se odmítla účastnit na třídním tanečním vystoupení“ [LI6O6]. Dvakrát informanti hodnotili negativně **nezájem žáků při výuce**. „Typická ukázka toho, jak v hodinách někteří pracují a jiní dělají cosi na mobilu“ [KI6O1].

V praktické výuce - hodnotili informanti negativně povinnosti žáků celkem jedenáctkrát. Informanti hodnotili čtyřikrát negativně **práci venku** v zimě, nutnost oblékání a teplého oděvu. „Už je podzim a myslím si, že když je zima, měli bychom pracovat jen uvnitř a ne venku“ [LI4O1]. Třikrát byla negativně hodnocena **praxe ve smluvních podnicích** mimo areál školy „Nelíbí se mně, že nás furt někam posílají mimo areál školy“ [ZI4O1]. Negativně také třikrát hodnotili informanti **určenou práci** v zahradě, kterou v rámci odborného výcviku musí vykonat. Jednou byl negativně hodnocen přístup žáků oboru ekologie k jejich ekologické zahradce, o kterou se nestarají a je zarostlá plevelem.

Na domově mládeže - hodnotili informanti negativně povinnosti žáků celkem čtyřikrát. Informanti hodnotili negativně celkem dvakrát **zabezpečení potravin** ve společné lednici, které se jim občas ztratí. Dále to, že si musí svoje potraviny na víkend odvážet domů. „Nelíbí se mně, že si nemůžeme nechávat jídlo na intru přes víkend“ [ZI2O4]. Negativně byla jednou hodnocena **povinnost úklidu** ložního prádla na pokojích. Jeden informant hodnotil negativně **povinnost návratů** z vycházek ve stanovenou dobu „Nelíbí se mně, že když jsme byli na prodloužené, museli jsme být do půlnoci zpátky na domově mládeže“ [ŘI2O3].

Dále hodnotili informanti negativně **povinnosti pedagogů** ve dvou ze tří zkoumaných částí, v teoretické výuce a na domově mládeže.

V teoretické výuce - hodnotili informanti negativně povinnosti pedagogů celkem třikrát. Informanti hodnotili dvakrát negativně **nepřítomnost pedagogů** ve výuce. „*Tohle je situace, kdy jsou žáci sami ve třídě*“ [KI6O2]. „*Třída bez vyučujícího*“ [KI6O3]. Jednou byly negativně hodnoceny **pozdní příchody pedagogů** do výuky.

Na domově mládeže - hodnotili informanti negativně povinnosti pedagogů jednou. Negativně byla hodnocena občasná **nepřítomnost pedagoga** na vychovatelně. „*Nelíbí se mně, že se nám občas ztratí paní vychovatelka*“ [KI2O2].

7 DISKUSE O VÝSLEDKÁCH VÝZKUMU A DOPORUČENÍ

V mém výzkumu jsem zjistila, že prostředí a vybavení školy je velice důležité pro žáky i pedagogy. Důležité pro kulturu školy je prostředí v okolí školy a její areál, vybavení uvnitř budovy školy, vybavení učeben pro výuku a praxi a zázemí pro žáky ve volném čase. Přátelský přístup k žákům vytváří kladné sociální klima školy a tím pozitivně ovlivňuje celkovou kulturu školy.

Můj výzkum potvrdil, že způsob výchovného působení komplexně v teorii, praxi a na domově mládeže v jednom školním areálu je velice efektivní pro vzdělávání a výchovu žáků ve výuce i volném čase. Způsob komplexního výchovného působení vidí jako efektivní také Rudolf Opata (1970, s. 5) ve své publikaci „*Celodenní výchovný systém*“. Autor v ní píše, že škola nemůže zvládnout stále náročnější úkoly jen za pomoci vyučování. Dále, že při stanovení profilu absolventa školy nemůžeme vycházet pouze z toho, čemu má být vyučován, ale také z toho, jak má vypadat harmonický rozvoj celé jeho osobnosti. Musíme tedy vytvářet model komplexní výchovně vzdělávací práce a je třeba postupné zavádění celodenního výchovného systému (tamtéž, s. 68).

Doporučuji zvýšit pozornost na motivaci žáků v oblasti volného času, více je motivovat a vést k efektivnímu trávení volného času.

Doporučuji více škol s celodenním výchovným systémem v České republice. Školy s celodenním výchovným systémem by umožňovaly maximálně efektivní společenské výchovné působení.

Doporučuji zavést profesi sociálního pedagoga jako součást celodenního výchovného systému. Je třeba, aby tato profese sociálního pedagoga byla zakotvena v legislativě České republiky.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo *zjistit, analyzovat a popsat způsoby vlivu kvality sociálního klima školy na kulturu školy. Zajímalo mě, Jakým způsobem může ovlivňovat kvalita sociálního klima školy kulturu školy?*

Pro zodpovězení výzkumné otázky jsem si zvolila střední školu s celodenním výchovným systémem a informanty z řad žáků a pedagogů, kteří se přímo účastní dění na zkoumané střední škole. Pomocí kvalitativní strategie výzkumu jsem metodou Obsahové analýzy dokumentů technikou Foto-dokumentace získala data z přirozeného prostředí zvolené střední školy. Na základě kvalitativní analýzy dat v textové podobě jsem za pomoci techniky Otevřeného kódování vytvořila nejvýznamnější kategorie a popsala je technikou Vyložení karet.

Faktory, které ovlivňují sociální klima a kulturu zkoumané školy, informanti dle mého výzkumu hodnotili pozitivně i negativně. Hlavní oblastí pozitivního i negativního hodnocení informantů bylo prostředí a vybavení dané školy. Můj výzkum ukázal, že v dané škole převažuje pozitivní vnímání klimatu nad negativním. Hlavní předností zkoumané školy je možnost výchovného působení na žáky v teoretické výuce, praktické výuce a na domově mládeže v jejich volném čase, komplexně v jednom školním areálu.

Překvapilo mě, že informanti velmi často pozitivně hodnotili společně pořádané akce školy. Šlo o akce žáků, žáků a pedagogů, nebo také akce pořádané pro rodiče a veřejnost. Informanti hodnotili jako pozitivní především utváření kladných sociálních vztahů mezi žáky navzájem a také mezi žáky a pedagogy.

Doporučuji zřízení více středních škol v České republice s celodenním výchovným systémem. Možnost výchovného působení na žáky komplexně v jednom školním areálu zlepšuje sociální klima a tím zkvalitňuje kulturu dané školy. Dále doporučuji, aby byl součástí tohoto výchovného působení i sociální pedagog v roli kvalifikovaného odborníka pro sociální a pedagogickou činnost s mládeží na uvedené škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M., 2010. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy*. Brno: Masarykova univerzita, 409 s. ISBN 978-80-210-5383-0

ČÁP, J., 1997. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, Univerzita Karlova, 415 s. ISBN 80-7066-534-3

ČAPEK, R., 2010. *Třídní klima a školní klima*. Havlíčkův Brod: Grada publishing a.s., 328 s. ISBN 978-80-247-2742-4

FRIEDL, A., 2005. *Školské zákony*. Praha: EUROUNION s. r. o., 701 s. ISBN 80-7317-043-4

GAVORA, P., 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0

HÁJKOVÁ, V., STRNADOVÁ, I., 2010, *Inkluzivní vzdělávání*, Praha: Grada publishing, a. s., 224 s., ISBN 978-80-247-3070-7

HENDL, J., 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 408 s. ISBN 80-7367-040-2

HORNÁKOVÁ, M., 2014. *Kroky k inkluzivnej škole*. Ružomberok: Verbum, 160 s. ISBN 978-80-561-0187-2

JANOŠKO, P., NESLUŠANOVÁ, S., 2014. *Škola s inkluzívnou klímou*. Ružomberok: Verbum, 98 s. ISBN 978-80-561-0193-3

JEŽEK, S., 2005, *Psychosociální klima školy III*. Brno: MSD, spol. s r. o., 158 s., ISBN 80-86633-45-4

KRATOCHVÍLOVÁ, J., 2013, *Inkluzivní vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita, 207 s., ISBN 978-80-210-6527-7

LINHARTOVÁ, D., 2001. *Pedagogická komunikace pro učitele*. Brno: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita, 74 s. ISBN 80-7175-556-9

OPATA, R., 1970. *Celodenní výchovný systém*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 104 s. ISBN 14-016-71

PETLÁK, E., 2006. *Klíma školy a klíma triedy*. Bratislava: Iris, 119 s. ISBN 80-89018-97-1

POLÁČEK, M., a kolektiv. 2005. *Kultura školy. Příspěvek k výzkumu a rozvoji*. Brno: Masarykova univerzita, 217 s. ISBN 80-210-3746-6

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 1995. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 293 s. ISBN 80-7178-029-4

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., a kolektiv. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0

ŠVEC, Š., a kolektiv. 2009. *Metodologie věd o výchově. Kvantitativně scientické a kvalitativně-humanitní přístupy v edukačním výzkumu*. Brno: Paido, 302 s. ISBN 978 80-7315-192-8

Zákony 2011 – V. Český Těšín: Poradce, s. r. o., 352 s. ISSN 1802-8306

INTERNETOVÉ ZDROJE

www.skolarajhrad.cz: webové stránky Střední zahradnické školy Rajhrad, příspěvkové organizace. [cit. 5.2.2016]. Dostupné z <[http:// www.skolarajhrad.cz](http://www.skolarajhrad.cz)>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- aj. A jiné
- apod. A podobně
- atd. A tak dále
- EU Evropská unie
- Sb. Sběrka zákonů

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Předpokládané kořeny výzkumů sociálního klimatu školy.....	19
--	----

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Množství odevzdaných fotografií jednotlivých informantů	36
Graf 2 Množství odevzdaných fotografií jednotlivých částí výzkumu.....	37
Graf 3 Grafické znázornění otevřeného kódování	39
Graf 4 Časový harmonogram průběhu výzkumu.....	40
Graf 5 Pozitivní a negativní hodnocení	41
Graf 6 Komparace pozitivního a negativního hodnocení aktérů	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Ukázka výzkumného deníku

Příloha 2 Ukázka organizace sběru dat

Příloha 3 Nástěnka – předvýzkum

Příloha 4 Nástěnka – výzkum

Příloha 5 Ukázka značení jednotlivých pojmů

Příloha 6 Ukázka otevřeného kódování textu

PŘÍLOHA 1 UKÁZKA VÝZKUMNÉHO DENÍKU

Únor 2016 - KÓDOVÁNÍ DAT - dvakrát analýza textu na fotografické

DI data červen - listopad 2015

POZITIVNÍ KATEGORIE + NEGATIVNÍ KATEGORIE

PROSTŘEDÍ +

- vyzdobení ŽI1.01,2
- studna - ČI103 vyzdobení ČI104
- klavír - ČI105, ŽI206, ŽI102, ŽI103,
- malárna - ŽI204, ŘI101, ŘI201 ⇒ informovanost dětí
- aranžmá, aranžmá s železem ČI101, ŘI102,
- počítač na pokojích ČI205
- prádelna, prádelna - ŘI204, ŽI201, jídelna mládežnická - ŘI105

PROSTŘEDÍ -

- čistota + vyzdobení koupelny ČI202, ŽI203,
- čistota + vyzdobení WC - ŽI202
- služby + jídlo + jídelna - ŘI106, LI202, studna - řezání - ŘI106, LI201
- nefunkční WIFI - ŽI205

SPOLEČNÉ AKČNÍ PLÁNY +

- vyzdobení krovů ŽI201, ČI104, LI203, LI102
- charitativní akce ŽI105
- malování sádkového počítače ŘI103, ŘI104, LI
- krovů v neobdělých prostranstvích LI102, LI103, LI105
- vyzdobení jídelny LI101, LI102

POVINNOSTI STUDENTŮ

- NEG.

+ POZ.

ochrání jídla domů
ŽI204

kontrola pokojů + úklid ČI102, ČI205,
úklidní služby - soupis LI204

úklid ležáků prádla
ŘI202

sběrka jídla z ledničky

ČI201
dodávání sešitů - malárna
ŘI203

DM předvýběrem - srpen 2015

PROSTŘEDÍ +

- pozilomna KI104, KI105,
- klubomna KI106
- areál školy KI104, KI108, KI203, KI204, KI204
- přírodní prostředí KI106

PROSTŘEDÍ -

- rybníkem ~~okružný~~ KI205
- služby jídelna KI206

SPOLEČNÉ AKCE ŠKOLY + ŽÁKŮ +

- charitativní akce KI101
- rovněžší kromě KI201

POVINNOSTI PEDAGOGŮ -

- nepřítomnost ped. KI202

PŘÍLOHA 2 UKÁZKA ORGANIZACE SBĚRU DAT

KVĚTEN – TEORIE, INFORMANT ČÍSLO 7

Obr. č. 1 Strašně se mi líbí, že když se podívám z okna, je tam krásná zahrada. Neocenitelné je i to, že je tady tolik druhů a odrůd snad všech rostlin, nejlepší na učení latinských názvů. Líbí se mi, že mám vše přímo v areálu školy a nemusím nikam daleko chodit.

Obr. č. 2 Tato spojová chodba mezi školou a domovem mládeže, je parádní. Když je venku jakékoli počasí, stačí přejít jen v papučích a jsem ve škole. Je jen škoda, že není nějak zdobená. Také se mi líbí, že v době maturitních zkoušek je ve škole prázdná, nikde se nikdo nikam necpe, na obědy nejsou fronty

PŘÍLOHA 3 NÁSTĚNKA – PŘEDVÝZKUM

Obr. č. 7. Učení v přírodě

Obr. č. 8. Okolní DM

PŘEDVÍZKUM DOMOV MLÁDEŽE TEORIĚ PRAXE

Informant č. 2

Obr. č. 1. Příprava na diskuzní akci „Český den proti rakovině“

Obr. č. 2. Polyn k akci

PŘÍLOHA 4 NÁSTĚNKA - VÝZKUM

TRAXE

A collage of photographs and text on a white background, organized into several columns. The images include:

- Exterior views of modern buildings with large windows and balconies.
- Interior shots of modern living spaces, including a kitchen with a white island and a dining area.
- People in various settings: a group of people outdoors, a person in a blue shirt working in a garden, and a person in a blue shirt standing in a field.
- Close-up shots of plants, flowers, and a wreath.
- Handwritten notes in various colors (pink, yellow, orange, green) interspersed among the photos.

Small text captions are visible under many of the photos, though they are difficult to read. Some of the visible text includes:

- "The building is a modern, multi-story structure with a mix of materials, including wood and stone." (under a photo of a building exterior)
- "The interior is bright and airy, with large windows and a clean, minimalist design." (under a photo of a kitchen)
- "The garden is well-maintained and features a variety of plants, including succulents and flowering shrubs." (under a photo of a garden)
- "The person in the blue shirt is working on a project, possibly related to the garden or landscaping." (under a photo of a person in a blue shirt)

DOMOV MLADÉŽE

PŘÍLOHA 5 UKÁZKA ZNAČENÍ JEDNOTLIVÝCH POJMŮ

Obrázek č. 1

Nejlepší se **netřáse**, já, ani ostatní. Jak by chtěl škola nacházíme různé **specifické** prvky, které by jim to mohlo být více, ale **ISA**, se mi to moc líbí. Oceňuji kreativitu jako se fontickým úžasnou, jen je škoda, že tento předmět nepatří skromněji. Taky se zde vystavují různé výrobky z různých **tematických** materiálů, z každé roční obliba a za to velké plus.

Obrázek č. 2

Moc se mi **líbí** **průběhové** **posouzení**. Podle mě jsou to náské pokoje, a uklízíme si je podle potřeby, jsme přede dnešní a to je máme např. per láhev na stole nebo přehoznou mřížku přes židli není nepořádek.

Obrázek č. 3

Lidové **malování** se domové mladší, ale je vhodné, že si v něm může udit v dě. Chybí mi tam třeba

Obrázek č. 4

Práce spadá do každého roka. Výsledky se ověřuje, ale jak to má být, jenže, při kterém bylo uplynulo na zůstatk i lidí. To je, dobrá známka učitel, zadržet a človek.

Obrázek č. 5

Lidové **malování** se domové mladší, ale je vhodné, že si v něm může udit v dě. Chybí mi tam třeba

Obrázek č. 6

práce spadá do každého roka. Výsledky se ověřuje, ale jak to má být, jenže, při kterém bylo uplynulo na zůstatk i lidí. To je, dobrá známka učitel, zadržet a človek.

Obrázek č. 7

Lidové **malování** se domové mladší, ale je vhodné, že si v něm může udit v dě. Chybí mi tam třeba

Obr. 1. Zvířetní mišterka byla krásná dílna, byla půvabná. V rámci **inscenace** bych byla zúčastněna a naletěná povídá **řetězce**, méně nekvalitní povinnou podobou. „Škola je jako žito“.

Obr. 2. Zvířetní mišterka byla krásná dílna, byla půvabná. V rámci **inscenace** bych byla zúčastněna a naletěná povídá **řetězce**, méně nekvalitní povinnou podobou. „Škola je jako žito“.

Obr. 3. Tabule obkročná trávi **dobrovolec**, **pro školu** - připravují se totiž na soutěž a předvádějí akci v rámci reprezentace školy. To vypovídá jak o motivaci kolektivní pro zahradnický obor, tak o motivaci učitelů pro studenty.

Obr. 4. Toto je ukáзка z tvorby finálního mezititulku **souběžně** **inscenace**. Škola jako spoluprádní a neplněná může „sestavovat“ pro toto kopátníky součástí pro prozatímní uchování. A zároveň to parádě ozdobil škola ©

Obr. 5. Ve škole a okolí nedostali.

Obr. 6. Zvířetní mišterka byla krásná dílna, byla půvabná. V rámci **inscenace** bych byla zúčastněna a naletěná povídá **řetězce**, méně nekvalitní povinnou podobou. „Škola je jako žito“.

Obr. 7. Tabule obkročná trávi **dobrovolec**, **pro školu** - připravují se totiž na soutěž a předvádějí akci v rámci reprezentace školy. To vypovídá jak o motivaci kolektivní pro zahradnický obor, tak o motivaci učitelů pro studenty.

Obr. 8. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

Obr. 9. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

Obr. 10. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

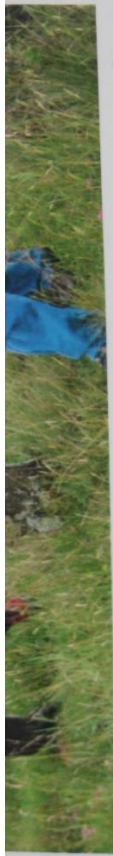
Obr. 11. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

Obr. 12. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

Obr. 13. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

Obr. 14. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

Obr. 15. **Libeň** má **trifurkaci** **veškerých** **studentů** - sturimních ročníků - společenská událost, na které se nejméně posbaví (chystají se různé soutěže pro výdělečné), ale hlavně si uvědomí, že maturita je už ohraněná za dvěmi ©

Obr. č. 2 Líbí se mi, že většina **studentů** má opravdu kladný vztah k přírodě – že je baví se o přírodu **starat**.

Obr. č. 3 **Líbí se** mi, že **studenti** mají prostor k vlastním návrhům a realizaci výsadby záhonů v areálu školy – přijdou s vlastním návrhem, který po konzultaci s mistry sami **zrealizují**.

Koncertně, pohled na školu a na první sníl

Obr. č. 3 Chodba o většina tříd na pra

PŘÍLOHA 6 UKÁZKA OTEVŘENÉHO KÓDOVÁNÍ TEXTU

že namí vysvětlí ději z jinudy a

Obr. č. 4 Libe se mi, ze studentů oboru Ekologie pořádají vždy 4 příležitosti „Dne Země“ různé zábavní naučné aktivity pro žáky základních škol z Brna.

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

Obr. č. 4 Libe se mi školní plesy a hlavně zahajovací polonéza, k ročníků. Kromě polonézy si připravují ještě půlnoční taneční vy

KVĚTEN – DOMOV MLÁDEŽE INFORMANT Č. 2

Obr. č. 1 Líbí se mi, že ve vazačském kroužku vyrábíme spoustu krásných výrobků.

- květináče a
rybáčky
- dárčičky
- dárčičky
- dárčičky
- dárčičky
- dárčičky
- dárčičky
- dárčičky
- dárčičky
- dárčičky

Obr. č. 2 Nelíbí se mi, že se nám občas na pěkně dlouho ztratí paměť vychovatelka.

- nepříjemnost
- pedagog
- reakcemi
- ztrátě
- ztrátě

Obr. č. 3 Líbí se mi krásný výhled z pokoje.

Obr. č. 4 Líbí se mi, že máme možnost

chodit se učit ven

Obr. č. 6 Nelíbí se mi, že si nemůžeme brát z jídelny čaj sebou ven, nebo na pokoj.

*- přebíhání
na nová lžička
nada WC
nemusit něčím
z jídelny*

Obr. č. 5 Nelíbilo se mi, že nám netekla teplá voda

PROSTĚDÍ

Obr. č. 7 Pohoda na intru, líbí se mi taková odpoledne, kdy si můžeme vzít deku a jít si **sednout do přírody.**

příroda

PROSTĚDÍ

Obr. č. 5 Máme úctu k mi 2. větové války.

Obr. č. 6 Dobré **obřetvení** n výsledky vzdělávání.